

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Diplomová práce

**TRESTNÝ ČIN OBCHODOVÁNÍ S LIDMI Z GLOBÁLNÍ
PERSPEKTIVY**

Anna Štěříková

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

**TRESTNÝ ČIN OBCHODOVÁNÍ S LIDMI Z GLOBÁLNÍ
PERSPEKTIVY**

Anna Štěříková

Vedoucí práce: JUDr. Petr Škvain, Ph.D.

Katedra trestního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Anna ŠTĚŘÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0287P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Trestný čin obchodování s lidmi z globální perspektivy**
Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Historický exkurz – obchodování s lidmi
3. Skutková podstata trestného činu obchodování s lidmi
4. Právní úprava na mezinárodní úrovni spolu s tuzemskou právní úpravou
5. Trestné činy úzce související s obchodování s lidmi
6. Rozdíl mezi obchodováním s lidmi a nelegální migrací
7. Opatření proti obchodování s lidmi a organizace zabývající se touto problematikou + statistiky
8. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- Zákon č.40/2009 Sb., trestní zákoník
- HAVERKAMP Rita, HERLIN-KARNELL Ester, LERNESTEDT Claes. *What is Wrong with Human Trafficking?: Critical Perspectives on the Law*. Bloomsbury Publishing, 2019
- United Nations Office on Drugs and Crime* [online]. Copyright ?NN [cit. 25.06.2020]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/Global_Report_on_TIP.pdf
- NAÍM, Moisés. *Černá kniha globalizace*. Praha: Vyšehrad, 2008. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-866-2.
- SOULEIMANOV, Emil. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8.
- ADAMUS, Vladimír. *Mezinárodní dokumenty o lidských právech: anglicky a česky*. Praha: Linde, 2000. ISBN 80-7201-221-5.
- BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Petr Škvain, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **7. dubna 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

„Tímto čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestný čin obchodování s lidmi z globální perspektivy“ vypracovala samostatně pod dohledem vedoucího diplomové práce a za použití řádně uvedené literatury a zdrojů.“

V Plzni, březen 2021

.....
Anna Štěříková

Poděkování

Mé poděkování patří především vedoucímu této diplomové práce, JUDr. Petru Škvainovi, Ph.D., a to za jeho odborné vedení, trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi při zpracovávání této práce poskytoval.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
OSN	Organizace spojených národů
EU	Evropská unie
RE	Rada Evropy
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení
Př. n. l.	před naším letopočtem
Čl.	článek
Odst.	Odstavec
písm.	písmeno
sp. zn.	Spisová značka
č. j.	číslo jednací

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. STRUČNÝ HISTORICKÝ EXKURZ.....	3
2.1 OTROCTVÍ VE STAROVĚKU	3
2.2 OTROCTVÍ VE STŘEDOVĚKU	5
2.3 OTROCTVÍ V NOVOVĚKU	6
2.4 20. STOLETÍ A „BÍLÉ OTROCTVÍ“	8
3. ZÁKONNÁ ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	9
3.1 OBCHODOVÁNÍ S LIDMI DLE ZÁKONA Č. 140/1961 SB., TRESTNÍ ZÁKON.....	9
3.2 SOUČASNÁ NÁRODNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI.....	11
3.3 PRÁVNÍ PŘEDPISY NA MEZINÁRODNÍ ÚROVNI	15
3.3.1 Další „nadmárodní“ právní předpisy.....	16
4. DEFINOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	19
4.1 SKUTKOVÁ PODSTATA V RÁMCI ČESKÉHO TRESTNÍHO PRÁVA	21
4.1.1 Objekt	22
4.1.2 Objektivní stránka	23
4.1.3 Subjekt	24
4.1.3.1 Právnícká osoba jako pachatel	25
4.1.3.2 Ženy jako „obchodnice“	26
4.1.4 Subjektivní stránka	27
4.2 ASPEKTY OBCHODOVÁNÍ S LIDMI Z GLOBÁLNÍHO POHLEDU	28
4.2.1 První element – „čin“	29
4.2.2 Druhý element – „prostředky“	30
4.2.3 Třetí element – „účel“	32
4.3 OBĚŤ	33
4.3.1 Oběť ze sociálního a zákonného pohledu.....	35
4.3.2 Indikátory oběti	36
5. SOUVISEJÍCÍ TRESTNÁ ČINNOST	39
5.1 VYKOŘISŤOVÁNÍ	39
5.1.1 Vykořisťování dětí	40

5.1.2	Pracovní vykořisťování	40
5.1.2.1	Nucená práce v České republice	42
5.1.3	Sexuální vykořisťování	44
5.1.3.1	Sexuální vykořisťování dětí	46
5.1.4	Ilegální obchod s orgány.....	47
5.1.5	Obchodování s lidmi jako forma organizovaného zločinu.....	49
5.1.5.1	Hierarchie v organizované skupině	52
5.1.5.2	Člen organizované skupiny jako přitěžující okolnost <i>ex lege</i> ...	53
6.	ILEGÁLNÍ MIGRACE	54
6.1	PAŠOVÁNÍ MIGRANTŮ V SOUVISLOSTI S TRESTNÝM ČINEM OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	57
6.2	MIGRAČNÍ POLITIKA	60
7.	BOJ PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI.....	61
7.1	NÁRODNÍ STRATEGIE.....	61
7.2	NADNÁRODNÍ STRATEGIE	63
7.3	ORGANIZACE.....	64
7.4	STATISTIKY	66
8.	ZÁVĚR.....	69
9.	CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ.....	71
10.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	72

1. Úvod

Pro téma trestného činu obchodování s lidmi z globální perspektivy jsem se rozhodla na základě dvou faktorů. Prvním z nich byl můj kontakt s případem surogátního (náhradního) mateřství. Tento případ není českým právním řádem jakkoli upraven, a tak se zdá, že je pouze “tíše akceptován”. Tím, že tento institut není právně upraven, dochází k rozporům v otázce legitimity procesu „předání” novorozeně matkou¹ osobě jiné. Praxe tuto problematiku řeší za pomoci občanskoprávního institutu osvojení, ale já sama jsem se zamýšlela nad tím, zda by se nemohlo jednat o trestný čin svěřením dítěte do moci jiného dle ustanovení § 169 trestního zákoníku, anebo právě o trestný čin obchodování s lidmi. Druhým faktorem byl rozhovor s jednou z obětí, který ve mne akorát utvrdil ideu slabého povědomí, jak mezi osobami povolanými k řešení těchto případů, tak i mezi prostou společností.

V souvislosti s předchozím odstavcem si kladu za hlavní cíl této práce důkladné seznámit čtenáře se zmíněným trestným činem. Domnívám se, že informovanost nejen laické veřejnosti, ale i právních profesionálů totiž není dostatečná. Z důvodu, že se jedná o fenomén globálních rozměrů, považuji za velmi důležité neustále pracovat na prohlubování vzdělanosti, komunikace a spolupráce a podpoře legislativy jak v rámci České republiky, tak i mezistátně. Za účelem co nejobjektivnějšího pohledu jsem k této práci použila mnoho zahraničních titulů a dalších zdrojů. Ke zlepšení problematiky může dle mého názoru úspěšně dojít poté, co jsou známy veškeré faktory vztahující se k obchodování s lidmi včetně základní povahy tohoto trestného činu samotného. Účelem je tedy řádné uchopení trestného činu, aby se s ním lépe ve smyslu prevence, ochrany a boje jako takového mohlo pracovat. Celou diplomovou prací se tak prolíná myšlenka boje proti obchodování s lidmi, a to prostřednictvím opatření na národní i nadnárodní úrovni.

V návaznosti na shora uvedené tak celou diplomovou práci člením na 6 částí v podobně kapitol. První část věnuji stručnému dějinnému vhledu do problematiky, jehož uvedení shledávám v souvislosti s pochopením obchodu s lidmi minimálně za vhodný. V historii se touto diplomovou prací řešený problém skrýval pod institutem otroctví. Postavení otroka prošlo jistým vývojem, od starověku po

---

¹ Dle ustanovení § 775, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, je matkou dítěte žena, která je porodila.

moderní dějiny, a to jak v pohledu na tento status sám o sobě, tak i z vnějšího celospolečenském pohledu.

Další část diplomové práce se týká právní úpravy trestného činu obchodování s lidmi. Vzhledem k již zmíněnému rozmachu tohoto fenoménu do celosvětové sféry, je tato část pomyslně rozdělena do dvou rovin, a to národní a nadnárodní. Následně se zabývám definováním trestného činu obchodování s lidmi dle českého trestního práva (užitím znaků skutkové podstaty) a způsobem platným na mezinárodní scéně za pomoci tří elementů specifických pro obchodování s lidmi.

Pro řádné pochopení a definování řešeného problému je nutné představit si i další faktory, které svou existencí do problematiky bezpodmínečně zasahují. Tímto se tak ve své diplomové práci dotknu i vykořisťování jako související nelegální činností. Vykořisťování jako takové není zákonnou úpravou definováno, nicméně jeho formy jsou v souvislosti s obchodem s lidmi za trestnou činnost považovány. Tyto formy jsou v diplomové práci též rozpracovány.

Vzhledem k tomu, že často dochází k záměně obchodování s lidmi s ilegální migrací, toto rozlišení považuji za další podstatný bod pro lepší rozpoznávání dotčeného trestného činu. Téma poslední části nechávám čistě boji proti obchodování s lidmi. Přestože se jedná o velmi stručnou partii, o její důležitosti není sebemenší pochyb. Tuto část pak opět člením na tuzemskou a mezistátní. Myslím si, že není na škodu uvést základní statistická čísla týkající se předmětu této práce, která jsou formulována ke konci rozebírané materie.

Co do celkového pojetí diplomové práce, tuto se snažím doplňovat o ne tak zjevné informace a tím rozšířit obecné vnímání trestného činu obchodování s lidmi.

2. Stručný historický exkurz

Historie se s pojmem otroctví – později společností a právem nazýváno jako obchodování s lidmi či obchod s bílým masem – setkávala velice často, jelikož tento institut byl po tisíciletí nedílnou součástí běžného společenského života. Otroctví se nepovažovalo za trestnou činnost, jako tomu je dnes. To, že otroctví nebylo hodnoceno negativně (s ohledem na lidská práva) přímo neznamena, že by bylo dobovou právní úpravou opomíjeno či nebylo jinak regulováno.

Dějiny otroctví jsou velmi rozsáhlé a dalo by se jim obětovat množství stran. Předmět této práce ale není vhléd do minulosti, proto jsem z několika podstatných událostí vybrala pouze ty, které dle mého názoru byly co do společenského statusu otroka či právní úpravy významnějšími a jednoduše zajímavými. Jak již samotný název této kapitoly naznačuje, cílem je krátké historické seznámení se s tímto postavením nesvobodných osob.

2.1 Otroctví ve Starověku

První známky o existenci zákonů, tedy psaného práva, nikoli jen „prostých“ obyčejů, zasahují do doby mezopotámské. V této éře se za nejznámější právní předpis považuje Chammurapiho zákoník, který se rozkládá na několik částí. Celým zákoníkem se prolíná myšlenka, která společnost rozděluje na plnoprávné lidi a lidi neplnoprávné. Mezi ty neplnoprávné se řadil otrok. Skutečnost, že otrok byl považován za věc nebo nějaký předmět výroby, je nesporná. Z toho se také odvíjí určitá zákonná ustanovení, ze kterých je postavení otroka zcela evidentní a v dnešní společnosti absolutně nepřijatelné, jako např. v momentě, kdy by se u otroka projevil nemoc padoucnice (dnes nazýváno epilepsie), a to nejpozději do konce prvního měsíce po jeho koupi, mohl být otrok vrácen prodávajícímu a kupujícímu byly vráceny peníze.² Důkazem, že s otroky bylo zacházeno jako s věcmi, jsou i formule a klauzule smluv, které byly sumerskými písaři užívány pro sepsování soukromých smluv. V těchto smluvních dokumentech bylo jako jeden

---

² TITZL, Boris. *Postižený člověk ve společnosti: hledání počátků*. Praha: Univerzita Karlova, 1998. ISBN 80-86039-30-7. s. 69-72

z povinných bodů specifikování předmětu smlouvy, kterým zcela bezesporu mohl být právě otrok.³

Po právotvorné době v Mezopotámii bych se chtěla zabývat dobou římského práva. V době královské dějepisné prameny uvádí, že otroků pravděpodobně nebylo mnoho. Postavení otroka v této době zůstává připodobňováno „pouze“ k věci, jelikož výrobní silou byli ještě svobodní rolníci. Z pravidla do otroctví upadali váleční zajatci. Postupem času se však začal formovat i dnes známý institut tzv. dlužného otroctví, jehož podstatou bylo odpracování si dluhu či samotné vykoupení.⁴ Z pohledu klasického římského práva otrok neměl žádná práva, jako majetková, rodinná a další. Vše, co nabyl, nenabyl do svého vlastnictví, ale do vlastnictví svého pána. Otrokovu nenáležela ani žádná *přímá právní ochrana*, náležela mu pouze pánova ochrana, a to ve smyslu ochrany pánovy věci. O tomto vypovídá např. situace, kdy bylo otrokovi ublíženo (např. na zdraví) a tato skutečnost byla posuzována jako doslovné poškození věci.⁵

Římské právo znalo „*propuštění otroka*“, a to jako legitimní způsob ukončení otroctví. Podstata takového ukončení spočívala v dobrovolném rozhodnutí pána o propuštění otroka jako nesvobodné osoby ze své moci. Za doby republiky propuštění otroka mělo 3 různé formy; první formou bylo propuštění před soudním úředníkem, preatorem či správcem provincie, druhá forma byla postavena na „pouhém“ zapsání otroka na seznam svobodných občanů, a třetí a poslední formou mohl být otrok osvobozen pánovou poslední vůlí. V té se o propuštění musel vyjádřit konkrétní latinskou formulí a způsobem rozkazovacím. Tato forma byla v době republiky velmi rozšířená, nicméně s příchodem doby císařské se od ní postupně ustupovalo. Mimo uvedené tři formy propuštění otroka z pánovy služby Římané přistupovali i k jiným alternativám, např. „*propouštění před přáteli*“, jako svědky celého propouštěcího procesu. Jednalo se však o formy zákonem – *ius civile* – neakceptované. Tato neformální cesta k osvobození otroka však nabyla určité platnosti rokem 19 př. n. l., a to zákonem Iunia Norbana, kterým takto osvobození

---

³ KLÍMA, Josef. *Nejstarší zákony lidstva: Chammurapi a jeho předchůdci*. Praha: Academia, 1979. s. 36

⁴ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Dějiny psané Římem*. 3. dopl. vyd., 1. vyd. v ČS. Ilustroval Otakar POK. Praha: Český spisovatel, 1995. ISBN 80-202-0560-8. s. 63

⁵ KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal, URFUS, Valentin. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1. s. 63

otroci měli téměř rovné postavení se svobodnými, ačkoli stále se statusem otroka umírali. K definitivnímu zrovnoprávnění tak v podstatě nedošlo.⁶

Historicky velmi významnou událostí, která se obracela na otroctví jako negativní společenský jev, bylo známé Spartakovo povstání. Pravdou je, že k různým vzpourám a povstáním otroků docházelo již dříve. Dalo by se říct, že tato vůdce Spartaka inspirovala a navedla jej k takovému činu. Spartakovo povstání začalo roku 73 př. n. l. a bylo ukončeno Spartakovo smrtí v poslední bitvě roku 71 př. n. l. K povstání, které bylo započato především gladiátory (otroci určené pro gladiátorské hry), se přidalo na tisíce dalších otroků. Výsledkem sice bylo potlačení povstání, přesto takový čin zanechal silný dopad, především určitým oslabením římské republiky.⁷

2.2 Otroctví ve Středověku

Jak z předchozí podkapitoly vyplývá, postavení otroka v antice měli z pravidla váleční zajatci, na což plynule navazuje jedna pasáž z Justiniánova kodexu, která do něj byla přejata z právního textu sepsaného jedním z římských právníků - Florentinem. Ztráta svobody jej však automaticky nezařazovala do skupiny méněcenných lidí. Toto ještě byl relativně pozitivní pohled na otroky, který byl střídán i tím negativním (otrok pouze jako pomocná síla). Takové postavení bylo totiž pro antickou společnost postavením degradujícím. Pasáže v kodexu psané Florentinem, které obecně „*prohlašují otroctví za ekvivalent smrti v boji a za instituci obecného práva existující proti přírodnímu řádu*“, jsou stěžejními pro historii otroctví, protože z jeho hlediska se všichni lidé rodí svobodní.⁸

Institut otroctví se ukazuje dále i ve Starém zákoně, a to konkrétně v příběhu o Kenaanově prokletí, jenž otroctví považuje za trest za hřích. K takovému pojetí otroctví se připojil i sv. Augustin, který otroctví pokládal za důsledek „*Adamova pádu a hříšnost lidského plemene*“.⁹

---

⁶ KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal, URFUS, Valentin. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právníké učebnice. ISBN 80-7179-031-1. s. 64-66

⁷ ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Dějiny psané Římem*. 3. dopl. vyd., 1. vyd. v ČS. Ilustroval Otakar POK. Praha: Český spisovatel, 1995. ISBN 80-202-0560-8. s. 229-235

⁸ KRÍŽOVÁ, Markéta. *Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. ISBN 978-80-7422-236-8. s. 19-22, 26

⁹ KRÍŽOVÁ, Markéta. *Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. ISBN 978-80-7422-236-8. s. 24

V návaznosti na starověké Řecko a Řím, kde byla rozdílnost jednotlivců členící celou společnost, mimo jiné opřena o civilizovanost, jež se hodnotila např. znalostí jazyka (latina a řečtina), schopností spořádaného žití v demokratické společnosti a dalšími kritérii. Tato škála hodnot se obdobně odrážela i v ryze evropském způsobu klasifikování jednotlivých osob; ta otázku civilizovanosti promítala do znalosti a uznávání křesťanského náboženství. Důkazem takového smýšlení je např. bula z roku 1454 vydaná papežem Mikulášem V., kteroužto papež uložil portugalskému panovníkovi Alfonsovi V. výsostné právo na kolonizaci afrických území. Udělil tak králi právo na zotročení „*všech saracénů a pohanů a dalších nepřátel Krista našeho Pána, kdekoli by se nacházeli*“, čímž jasně deklaroval postavení křesťanství jako znak civilizované společnosti.¹⁰

Historické prameny ohledně otroctví jsou v rámci Středověku velmi slabé, jelikož historici tomuto tématu nevěnovali příliš mnoho úsilí. Jedním z posledních záznamů týkajících se tohoto tématu sahá do 13. století, konkrétně do dokumentu „*Siete Partidas*“ vydaného kastilským králem Alfonsem X. Ten však sám o sobě nijak do debaty o otroctvím nepřispěl žádnými novými postoji a v podstatě navazuje na Justiniánův *Corpus Iuris Civilis*, z něž čerpali další zákonodárci.

2.3 Otroctví v Novověku

Otroctví na významnosti začalo nabírat právě v Novověku, a to díky expandování evropských sil do tzv. všech koutů světa. Veškerý zájem byl soustředěn na osobitější druh zboží, tedy na otroky jako pracovní sílu. Předjezdci takového způsobu šíření svého vlivu byli Španělé a Portugalci zaměřující se zprvu na Afriku, ze které dále čerpali tuto levnou pracovní sílu do svých kolonií v Americe. Španělé a Portugalci byli následováni Holanďany, Angličany a Francouzi. Co se týče právní úpravy např. postupů při kolonizaci Evropy, resp. obchodování s africkými otroky, o takové nejsou žádné přesné zmínky. Zdá se tedy, že vše bylo spíš dovolené a nikdo nevěnoval „lidskosti“ žádnou zvláštní pozornost. Dalo by se říct, že na takový obchod byl obvyklý pohled blížící se názoru Aristotela, který jednoduše hovoří o otroctví jako o přirozené selekci lidí. Z pohledu mezinárodního práva tak otroctví bylo samo o sobě legální. Otázkou pak ale zůstávalo, jaké přesné společenské postavení měl otrok ve chvíli, kdy se

---

¹⁰ KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. ISBN 978-80-7422-236-8. s. 28-30

z kolonizovaného území dostal do metropole. Nebylo ovšem jasné, které zákony upravovaly postavení otroka v koloniích, kdy v některých případech bylo právo z metropole jednoduše přeneseno do kolonií, u jiných se muselo právo v koloniích upravit.¹¹

Nejbližší souvislost s obchodem s lidmi tak, jak je nám znám dnes, ačkoli novověk jej stále považoval za legální činnost, byl systém zvaný *asientos*. Jednalo se o soubor individuálních smluv, které zavazovaly obchodníky dovézt určitý počet otroků. Šlo tak *de facto* o monopolní právo na dodej otroků. Toto právo bylo průběžně obnovováno, avšak roku 1713 utrechtskou smlouvou *asiento* trvale získala Anglie.¹²

Vzhledem k již zmíněnému rozmachu otroctví v novověku je historiky zaznamenána řada událostí, která různými způsoby hýbala postavením otroků, jejich právy, povinnostmi a dalšími zvyky. Proto bych zde chtěla zmínit ty významnější právní dokumenty, které se postavení otroků dotýkaly. Prvním takovým dokumentem byl francouzský otročský zákoník *Code noir*, vyhlášen roku 1685 králem Ludvíkem XIV., jehož podstatou bylo stanovení určitých mantinelů pro trestání otroků a obecné zlepšení životního standardu otroků. Druhým ze zákoníků slavných pro určování práv a povinností majitelů otroků, a to ve prospěch otroků, byl španělský *Código Negro* vydaný více jak sto let po *Code noir* (v roce 1789) králem Karlem III. Přestože se v roce 1817 Španělsko zavázalo ukončit obchodování s otroky, v praxi nadále pokračovalo. V dějinách otroctví nesmí být opomenuta občanská válka v letech 1861-1865 v USA, která vyvrcholila rokem 1865 zrušením otroctví, a to ratifikací 13. dodatku americké ústavy. Od této chvíle tak postupně ve všech koloniích všech mocností docházelo ke zrušení otroctví.¹³ Již před americkou občanskou revolucí byl princip svobody zakotven např. v nizozemském občanském zákoníku z roku 1838, který ve svém článku 2 stanovil otroctví a všechny ostatní druhy osobního otroctví, ať už je to jakákoli povaha nebo

---

¹¹ BATSELÉ, Filip. *Liberty, slavery and the law in early modern Western Europe : omnes homines aut liberi sunt aut servi*. Cham, Switzerland: Springer, 2020. Print. ISBN 978-3-030-36854-8. s. 48-50

¹² KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. ISBN 978-80-7422-236-8. s. 55, 121

¹³ KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. ISBN 978-80-7422-236-8. s. 78, 88-89, 286

jakákoli nominální hodnota, jako institut královstvím naprosto netolerován.¹⁴ Oproti tomu článek I. moldavského občanského zákoníku z roku 1833 sice připouštěl, že otroctví je morálně špatné, nicméně se tím odmítal zabývat: „*Ačkoliv otroctví porušuje přirozená práva člověka, v tomto knížectví se praktikovalo odnepaměti...*“.¹⁵

2.4 20. století a „*bílé otroctví*“

Veškeré projekty, které bojovali proti otroctví jako takovému, svou působnost rozšířily o kampaň proti tzv. „*bílému otroctví*“. Tento pojem byl prvně použit již na počátku 19. století, a to v souvislosti se špatnými pracovními podmínkami, a tak též bylo označováno jako „*platové otroctví*“. Nicméně, koncem 19. století bílé otroctví v sobě zahrnovalo spíše otázku prostituce a její regulaci. Tato forma otroctví byla považována za mnohem tvrdší, což se ukázalo článkem z pera Alfreda Dyera¹⁶, který hlavní krutost spatřoval v tom, že se nejedná o otroctví za účelem práce, ale pouze pro chťič. Na to konto byla britskou vládou učiněna náležitá opatření, která vedla mimo jiné k vydání trestněprávního dodatku z roku 1885, jehož podstatou bylo zabránit obchodování s dívkami a ženami za účelem prostituce, dále také zamezit prostituci dětí v útlém věku, jakožto společensky škodlivé jevy. V roce 1905 byl vydán zákon o cizincích, který umožňoval repatriaci cizích prostitutek, a sice za stanovených podmínek. Takto došlo k zařazení „*bílého otroctví*“ mezi trestné činy mezinárodního práva. V té souvislosti se začaly zakládat mezinárodní organizace za účelem potlačení obchodování, jako např. Mezinárodní úřad pro potlačování obchodování s lidmi (r. 1899). Následně byla roku 1904 podepsaná Mezinárodní dohoda o potlačení obchodu s bílými otroky, známá též jako Pařížská úmluva 1904.¹⁷

V průběhu dalších let došlo k markantnímu nárůstu právních dokumentů mezinárodního rozsahu, které upravují jak obchodování s lidmi, tak i otroctví.

---

¹⁴ BATSELÉ, Filip. *Liberty, slavery and the law in early modern Western Europe : omnes homines aut liberi sunt aut servi*. Cham, Switzerland: Springer, 2020. Print. ISBN 978-3-030-36854-8. s. 190-191

¹⁵ HANCOCK, Ian. *Země utrpení: dějiny otroctví a pronásledování Romů*. Praha: Signeta, 2001. Droma. ISBN 80-902608-3-7. s. 25

¹⁶ Alfred Dyer byl jedním z prvních bojovníků a vedoucích kampaní proti prostituci ve Velké Británii; konkrétně bojoval proti transportu britských žen a dívek do Belgických nevěstinců.

¹⁷ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. *What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law*. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN: 978-1-50992-151-5 s. 21-24

Vrcholným opatřením v rámci této problematiky byla Úmluva o otroctví z roku 1926, vydaná Společností národů. Pro Československo vstoupila tato Úmluva v platnost dnem 10.10. 1930 a je vyhlášena pod č. 165/1930 Sb. z. a n. Úmluvou bylo definováno otroctví jako „stav nebo poměr osoby, nad níž se vykonávají některé nebo všechny složky práva vlastnického“, dále i samotný obchod s otroky.¹⁸ Na tuto Úmluvu navazovalo mnoho dalších mezinárodních úmluv a jiných protokolů, mezi které se řadí i Dodatková úmluva o zrušení otroctví z roku 1956, která definici otroctví uvedené Pařížské úmluvy doplnila o všechny formy otroctví, jako dluhové otroctví, otrocké sňatky, nevolnictví či dětské pracovní vykořisťování).¹⁹ Dalšími úmluvami a jinými významnými právními předpisy se budu zabývat v následující kapitole.

3. Zákonná úprava trestného činu obchodování s lidmi

Tuto kapitolu budu věnovat právní úpravě spojené s trestným činem obchodování s lidmi. Vzhledem k tomu, že se jedná o trestný čin na mezinárodní úrovni, dochází tak k určitému členění následujících právních předpisů v podobě podkapitol, kdy kromě předchozí a stávající právní úpravy v rámci České republiky dojde i na mezinárodní dokumenty. Bude nutno počítat s pomyslnou vzájemnou provázaností jednotlivých kapitol.

3.1 Obchodování s lidmi dle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Trestný čin obchodování s lidmi se v rámci zákona č. 140/1961, trestní zákon, /dále jen „**Trestní zákon**“/ implementoval do českého právního řádu novelou provedenou zákonem č. 537/2004 Sb.²⁰, a to s účinností od 22. 10. 2004. Jednalo se o jakousi reakci na posilování role trestněprávní represe v oblasti boje proti obchodování s lidmi za účelem zneužívání, otroctví, nevolnictví a nucených

---

¹⁸ ADAMUS, Vladimír. *Mezinárodní dokumenty o lidských právech: anglicky a česky*. Praha: Linde, 2000. ISBN 80-7201-221-5. s. 181-185

¹⁹ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. *What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law*. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN: 978-1-50992-151-5 s. 27

²⁰ zákon č. 537/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů

prací v mezinárodním měřítku, k němuž přistoupila i Evropská unie. Tato česká zákonná úprava odpovídala požadavkům rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 19. července 2002, o potírání obchodování s lidmi, č. 2002/629/JVV.²¹

Typové znaky, tedy znaky skutkové podstaty, trestného činu obchodování s lidmi se tak projevily v ustanovení § 232a Trestního zákona, jehož znění je následující:

„(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá osobu mladší osmnácti let, aby ji bylo užito

- a) k pohlavnímu styku nebo k jinými formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání,*
- b) k otroctví nebo nevolnictví, nebo*
- c) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování*

bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jiného za použití násilí, pohrůžky násilí nebo lstí anebo zneužitím jeho omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá, aby ho bylo užito

- a) k pohlavnímu styku nebo k jinými formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání,*
- b) k otroctví nebo nevolnictví, nebo*
- c) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování.*

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,*
- b) vydá-li takovým činem jiného v nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti,*
- c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat značný prospěch, nebo*

---

²¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 537/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů

d) *spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci.*

(4) *Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán,*

- a) *způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek,*
- b) *spáchá-li takový čin v úmyslu získat prospěch velkého rozsahu, nebo*
- c) *spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.²²*

Toto ustanovení jsme mohli nalézt v části druhé „Zvláštní část“ v hlavě osmé „Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti“, a to v prvním oddílu „Trestné činy proti svobodě“.

Tato právní úprava patří do oblasti takových pravidel, jež, a to bez ohledu na předpokládané zapojení ČR do struktur EU, je nezbytně nutné je přijmout. Je tak učiněno z důvodu vnímání České republiky jako součást světového demokratického společenství, které společně hájí základní lidská práva.

V souvislosti s trestným činem obchodování s lidmi došlo touto novelou trestního zákona z roku 1961 ke zrušení ustanovení § 246 „obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku“, proto, že skutková podstata, by byla nadbytečná.²³

3.2 Současná národní právní úprava trestného činu obchodování s lidmi

Pohybujeme se v trestněprávní rovině, jehož podstatou je úprava daného trestného činu v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění /dále je „*trestní zákoník*“/. Znaky skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi jsou dle současného platného práva České republiky zakotveny v ustanovení § 168

---

²² § 232a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 537/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů

trestního zákoníku²⁴. Tento trestný čin se nachází ve druhé hlavě zvláštní části trestního zákoníku spolu s dalšími trestnými činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovnímu tajemství. Zákodárce tuto hlavu systematicky člení do dvou dílů; v prvním díle jsou upraveny trestné činy proti svobodě a ve druhém díle jsou upraveny trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.²⁵ S ohledem na systematickosti trestního zákoníku je právě umístění tohoto trestného činu v trestním zákoníku vypovídající, jelikož systém řazení jednotlivých hlav souvisí s důležitostí hodnot, které jsou trestním zákoníkem chráněny. Takový význam hodnotám je přisuzován současnou společností České republiky. Jako první, a tedy nejdůležitější hodnotou proto trestní zákoník proti předchozímu trestnímu zákonu sledává lidské individuum, jeho život, zdraví, svobodu, důstojnost a majetek. Teprve poté jsou zájmy společnosti na ochraně hospodářství, placení daní apod.²⁶

Ustanovení § 168, ve kterém je upravena skutková podstata trestného činu, zní následovně:

„§ 168 Obchodování s lidmi

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito

- a) jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,*
- b) jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla,*
- c) k službě v ozbrojených silách,*
- d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo*
- e) k nuceným pracím nebo jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání,*
bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

---

²⁴ Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality. *Obchodování s lidmi* [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 11.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx>

²⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 569

²⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 47

(2) Stejně bude potrestán, kdo jinou osobu než uvedenou v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lstí anebo zneužívaje jejího omylu, tísně nebo závislosti, přiměje nebo vydá, aby jí bylo užito

- a) jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,*
- b) jiným k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jejího těla,*
- c) k službě v ozbrojených silách,*
- d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo*
- e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání.*

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,*
- b) vydá-li takovým činem jiného v nebezpečí těžké újmy na zdraví nebo smrti,*
- c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo*
- d) spáchá-li takový čin v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci.*

(4) Odnětím svobody na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 těžkou újmu na zdraví,*
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo*
- c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.*

(5) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

(6) Příprava je trestná.²⁷

---

²⁷ § 168 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Povaha, a i již zmíněné umístění v trestním zákoníku, trestného činu obchodování s lidmi napovídá, že byť jen započítím pachatelova jednání dochází zcela jednoznačně k porušování lidských práv a základních svobod. Proto by se dala uvést jako další právní předpis související s trestným činem obchodování s lidmi LZPS. Svoboda, zabezpečení volnosti člověka od vnějších překážek a omezení pohybu, nedotknutelnost člověka, to vše náleží k prioritám trestněprávní ochrany²⁸, jak hovoří čl. 1 věta první LZPS, která říká „*Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.*“²⁹ spolu s čl. 8 odst. 1 LZPS, jenž ustanovuje zaručenost osobní svobody. Další zárukou, kterou upravuje LZPS a je stěžejní v případě předmětného trestného činu, je ochrana proti nuceným pracím, která je výslovně upravena v čl. 9 LZPS, a to takto:

„Čl. 9

(1) Nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na:

a) práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody,

b) vojenskou službu nebo jinou službu stanovenou zákonem namísto povinné vojenské služby,

c) službu vyžadovanou na základě zákona v případě živelních pohrom, nehod, nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví nebo značné majetkové hodnoty,

d) jednání uložené zákonem pro ochranu života, zdraví nebo práv druhých.“³⁰

Tímto článkem tak LZPS transformuje do ústavní podoby důležitou zásadu právě onoho mezinárodního hmotného práva (viz. kapitola 3.3.). Zároveň stanoví další podmínky, respektive určité výjimky, na které se mimo jiné odkazuje již v odst. 2 výše uvedeného čl. 9 LZPS v návaznosti na čl. 4 odst. 2 LZPS, kde se hovoří o

---

²⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 569

²⁹ Čl. 1, LZPS

³⁰ Čl. 9, LZPS

mezích základních práv a svobod, tyto mohou být za podmínek stanovených LZPS upraveny zákonem.³¹

3.3 Právní předpisy na mezinárodní úrovni

Jelikož již byla zmiňována souvislost problematiky obchodování s lidmi s mezinárodním právem, je nutné uvést právní předpisy, které souvisí s českou právní úpravou, ačkoli se jedná o právní předpisy „nadmárodní“ úrovně.

Co se týče zaručeného práva svobody, můžeme se mimo náš ústavní pořádek opřít také např. o Všeobecnou deklaraci lidských práv, a to konkrétně čl. 3, který uvádí „Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.“³². Tato deklarace je sice nezávazným právním dokumentem, tedy se jedná spíše o právní obyčej, nicméně obsahuje nejznámější katalog lidských práv. Při schvalování Všeobecné deklarace lidských práv Valným shromážděním OSN dne 10. 12. 1948 bylo ze všech 58 členů OSN pro přijetí 48 zemí. 8 zemí se hlasování zdrželo, mezi nimiž bylo i tehdejší Československo.³³ Nyní tuto deklaraci jako Česká republika bereme v potaz, což dokazuje sama LZPS, jejíž znění je touto deklarací inspirováno.

Dále je třeba zmínit jak čl. 4, ve kterém je obsažen zákaz otroctví a nucených prací s tím, že „nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví“ a „od nikoho se nesmí žádat, aby vykonával nucené nebo povinné práce“³⁴, tak i čl. 5, který se týká svobody jako takové, Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Tuto úmluvu právní řád České republiky eviduje ve formě sdělení č. 209/1992 Sb., kdy tehdejší federální ministerstvo zahraničních věcí jménem České a Slovenské federativní republiky Úmluvu podepsalo v Madridu dne 21. 2 1991, a

---

³¹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5. s. 290

³² ADAMUS, Vladimír. *Mezinárodní dokumenty o lidských právech: anglicky a česky*. Praha: Linde, 2000. ISBN 80-7201-221-5. s. 29

³³ Evropský parlament oslaví 70. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv | Zpravodajství | Evropský parlament. [online]. [cit. 11.11.2020] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20181031STO18174/evropsky-parlament-oslavi-70-vyroci-prijeti-vseobecne-deklarace-lidskych-prav>

³⁴ ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy 15.12.2006 v Brně*. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8. s. 29

to spolu s dalšími smluvními dokumenty na tuto Úmluvu navazujícími (Dodatkový protokol a Protokoly č. 2, č. 4, č. 6 a č. 7.).³⁵

Dalším ustanovením právního předpisu v rovině práva na svobodu je čl. 9 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (publikováno pod č. 120/1976 Sb.). Pro účely tohoto tématu je podstatný i čl. 8 téhož předpisu, který pojednává o zákazu držení osob v otroctví ve všech formách nebo obchodu s lidmi. Česká republika sukcedovala ke dni svého vzniku, tedy dne 1. 1. 1993, do všech mezinárodních závazků České a Slovenské federativní republiky. Od okamžiku svého vzniku je tak Česká republika smluvní stranou i tohoto Paktu, který bývala Československá socialistická republika podepsala dne 7. 10. 1968, ratifikační listina byla po vyjádření souhlasu Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a ratifikaci prezidentem uložena dne 23. 12. 1975. Pakt byl publikován ve Sbírce zákonů jako vyhláška Ministerstva zahraničních věcí Československé socialistické republiky č. 120/1976 Sb. K paktu byly přijaty dva opční protokoly. První opční protokol z roku 1966 ustanovuje systém, dle kterého je Výbor pro lidská práva příslušný k přijímání a posuzování stížností jednotlivců, kteří tvrdí, že došlo k porušení jejich lidských práv, a Druhý opční protokol z roku 1989 zakazuje trest smrti ve všech smluvních státech. Česká republika přistoupila k oběma těmto protokolům.³⁶

3.3.1 Další „nadmárodní“ právní předpisy

Pro Českou republiku jsou závazné další mezinárodní dokumenty, které *de facto* prohlubují jednotlivé otázky vztahující se bezpochyby k problematice trestného činu obchodování s lidmi, čímž se z pravidla míní pojmy nucené práce, prostituce a jiné. Některé z takových dokumentů jsem si tak dovolila uvést s krátkým komentářem jako následující:

---

³⁵ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

³⁶ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. *Vláda České republiky*, publikováno dne 2.9.2011. [online] . [cit. 14.11.2020] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskyh-a-politickyh-pravech-19851/>

- Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi, tzv. Palermský protokol, který doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

„Jedná se asi o nejvýznamnější právní instrument oblasti obchodování s lidmi. Tento Protokol ratifikovalo již sto sedmdesát států a jeho prostřednictvím se podařilo výrazně zvýšit povědomí o palčivosti problému obchodu s lidmi. Protokol především doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Jeho cílem je zejména prevence obchodu s lidmi a postih pachatelů, pamatuje však také na ochranu obětí a zajištění lidských práv. Mnozí lidskoprávní aktivisté ho však kritizují za to, že kladu větší důraz na potlačení kriminality v oblasti obchodu s lidmi než na ochranu obětí.

Protokol dále neobsahuje žádnou garanci práv obchodovaných osob v samostatných zemích původu.“³⁷

- Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 29 o nucené nebo povinné práci

„Tato Úmluva především ustanovuje podmínky pro výkon nucené nebo povinné práce, a to pro členské státy Mezinárodní organizace práce³⁸. Článkem 2 je nucená práce definována jako každá práce nebo služba, která se na nějaké osobě vymáhá pod pohrůzkou jakéhokoli trestu a ke které se tato osoba nenabídla dobrovolně.“³⁹

Ratifikace úmluvy tehdejší Československou republikou byla zapsána dne 30. října 1957 generálním ředitelem Mezinárodního úřadu práce. Podle svého článku 28 Úmluva vstoupila pro Československou republiku v platnost dnem 30. října 1958.⁴⁰

---

³⁷ BABICKÁ, Karolína, *migraceonline.cz - Obchodování s lidmi z pohledu mezinárodního práva a jeho implementace do českého právního řádu*. [online]. Migrace a rozvoj. [cit. 14.11.2020]. Dostupné z: https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/obchodovani-s-lidmi-z-pohledu-mezinarodniho-prava-a-jeho-implementace-do-ceskeho-pravniho-radu#_ftn7

³⁸ Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization) byla založena v roce 1919, od roku 1946 je specializovanou agencí systému OSN. Voleným orgánem je Správní rada. Česká republika byla členem správní rady v letech 1993-1996. V roce 2005 byla Česká republika zvolena zastupující, členem Správní rady na období 2005-2008, v roce 2008 byla Česká republika zvolena řádným členem vládní skupiny Správní rady na období 2008-2011.

³⁹ Čl. 2 odst. 1, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 506/1990 Sb., o sjednání Úmluvy č. 29, o nucené nebo povinné práci

⁴⁰ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 506/1990 Sb., o sjednání Úmluvy č. 29, o nucené nebo povinné práci

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2011/36/EU ze dne 5. 4. 2011, o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SW.

„Tato směrnice je součástí globální činnosti zaměřené proti obchodování s lidmi, která zahrnuje opatření, do nichž jsou zapojeny třetí země v souladu s „Dokumentem zaměřeným na konkrétní kroky k posílení vnějšího rozměru Unie ohledně opatření proti obchodování s lidmi; Směrem ke globálnímu opatření EU proti obchodování s lidmi“, který Rada schválila dne 30. listopadu 2009. V této souvislosti je třeba vyvíjet činnost ve třetích zemích, odkud oběti pocházejí nebo odkud jsou přepravovány, a to za účelem zvyšování informovanosti, snižování zranitelnosti, poskytování podpory a pomoci obětem, a dále za účelem boje proti prvotním příčinám obchodování s lidmi a poskytování podpory těmto třetím zemím při tvorbě vhodných právních předpisů zaměřených proti obchodování s lidmi.“⁴¹

- Úmluva OSN o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob (1949)

Československá republika přistoupila, tedy se stala smluvní stranou Úmluvy v roce 1958 (resp. od 1. 1. 1993). Tato Úmluva chápe prostituci jako něco neslučitelného s důstojností a ctí lidské bytosti, a zároveň něco, co ohrožuje blaho jedince, rodiny a celé společnosti. Úmluva tak vyžaduje po smluvních státech tvrdý represivní postoj vůči všem osobám, které obstarávají, svádí nebo odvádí za účelem prostituce jinou osobu, a to i s jejím souhlasem.⁴² Vzhledem k tomu, že Úmluva prakticky zakazovala legalizaci prostituce, vláda České republiky v roce 2004 navrhla její vypovězení, což však Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky odmítla.⁴³

- Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi

„V rámci Rady Evropy byl v květnu 2005 přijat komplexní instrument boje proti obchodování s lidmi pod názvem Úmluva Rady Evropy (také Úmluva

⁴¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV

⁴² Odpověď na dotaz „Provázanost Úmluvy o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob s ostatními mezinárodněprávními nástroji – mohou je nahradit?“ Parlamentním institutem zastoupeným Mgr. Evou Tetourovou v červenci 2014. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/assets/pdf/studie-pi-2.pdf>

⁴³ Sněmovní tisk č. 1081/0 [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2005, [cit. 12.11.2020]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1081>

RE) o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi. Tato Úmluva se prioritně zaměřuje na lidskoprávní aspekty a již v preambuli deklaruje, že obchod s lidmi je vážným porušením lidských práv, útokem na lidskou důstojnost a integritu jednotlivce a že může mít za následek zotročení obětí. Proto je základním cílem Úmluvy respektování práv obětí, jejich ochrana a boj proti obchodování s lidmi.“⁴⁴ Jménem České republiky byla Úmluva podepsána ve Štrasburku dne 2. května 2016.⁴⁵

Důležitost uvádění jak národních, tak nadnárodních pramenů práva v podobě právních předpisů, popř. právních obyčejů, ze kterých se vychází při řešení otázky obchodování s lidmi, je nesporná. Cílem tohoto je svým způsobem proces hledání odpovídající legislativní reakce pro boj s obchodem s lidmi na národní i mezinárodní úrovni. To může vést ke sjednocení a k zajištění takového právního systému, jenž bude schopen co nejdůsledněji bojovat proti obchodníkům. Úspěšnost takového globálního systému spolupráce je do značné míry podmíněná změnou společenských okolností, tj. zmírnění propastných rozdílů mezi oblastmi, které trpí chudobou a oblastmi, které mají markantně vyšší sociální i finanční úroveň. Právě tento společenský rozdíl má dost často za vinu prodej lidí.⁴⁶

4. Definování trestného činu obchodování s lidmi

Obchodování s lidmi je závažným trestným činem a závažným porušením práv, což již vyplývá ze shora uvedených skutečností s odkazy na právní dokumenty. Tisíce mužů, žen i dětí se každý rok dostanou do rukou obchodníků s lidmi nejen v jejich vlastních zemích ale i v zahraničí. Obchodování s lidmi jsou dotčeny téměř všechny země světa, ať už se jedná o země původu, tranzitu nebo cílové země ve vztahu k obětem.⁴⁷

---

⁴⁴ ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy 15.12.2006 v Brně. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8. s. 29

⁴⁵ Mnohostranné smlouvy - Portál justice. [online]. Copyright ©2017 Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 12.11.2020]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/mnohostranne-smlouvy?clanek=umluva-rady-evropy-o-opatrenich-proti-obchodovani-s-lid-2>

⁴⁶ ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy 15.12.2006 v Brně. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8. s. 35

⁴⁷ What is Human Trafficking? United Nations Office on Drugs and Crime [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html>

V rámci českého právního řádu s odkazem na ustanovení § 168 Trestního zákoníku nepovažujeme obchodování s lidmi jako samotný okamžik „*předání zboží a zaplacení kupní ceny*“, ale bereme v potaz celou škálu dílčích jednání, na kterých se může podílet více osob. Tato skutečnost však není výlučnou podmínkou.⁴⁸ Obecně tak hovoříme o „*náboru, přepravě, poskytnutí nebo získání osoby za účelem jejího vykořisťování, nejčastěji za použití násilí a jiných forem nátlaku, vydírání, lsti, podvodu nebo zneužití tísně či bezbrannosti obchodované osoby*“. Vykořisťováním se zde rozumí především prostituce (a jiné sexuální vykořisťování), nucená či otrocká práce a služby, odběr lidských orgánů, nucené sňatky a další formy vykořisťování.⁴⁹

Mnoho z takto vykořisťovaných osob je k dispozici v důsledku globalizace. Ta napomohla vzestupu obchodování s lidmi marginalizací venkovských komunit, zchudlých žen a dětí v mnoha regionech a zrychlením migrace z venkova do měst.⁵⁰ Tuto stránku globalizace můžeme doplnit o její průvodní jevy, kterými se rozumí mimo jiné zrychlení dopravy, nové komunikační technologie a jiné. Všechny takovéto skutečnosti obchod s lidmi jednoznačně akcelerují.⁵¹ Souvislost v otázce globalizace může být též spatřována ve větší propustnosti státních hranic, např. aplikací Schengenské dohody, kdy dochází k pohodlnějšímu převodu osob přes hranice, jelikož je zde absence hraniční pasové kontroly. Pro obchodníky je tak transport obchodovaných lidí jednodušším, než kdy byl. V případě zemí bývalého Sovětského svazu, které mají mnohem důkladnější hraniční kontroly, jsou právě tyto země nyní důležitými zeměmi cílovými a tranzitními v rámci pašování a obchodování s lidmi. Miliony osob nelegálně pobývají v Rusku či na Ukrajině a

---

⁴⁸ Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Obchodování s lidmi - Příručka pro pomoc obětem OPK/1/2018*, [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-pomoc-obetem.aspx>, s. 9

⁴⁹ ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy 15.12.2006 v Brně*. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8. s. 37

⁵⁰ SHELLEY, Louise I. *Human trafficking : a global perspective*. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 978-521-13087-5. s. 40

⁵¹ KUTÁLKOVÁ, Petra. *Odvracená tvář globalizace - vykořisťování, nucená práce a obchodování s lidmi*. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 18.02.2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/2670/ODVRACENA-TVAR-GLOBALIZACE---VYKORISTOVANI-NUCENA-PRACE-A-OBCHODOVANI-S-LIDMI.html/>

mnoho obětí tímto regionem projíždí, a ne vždy se dostanou do cílové západní Evropy.⁵²

Vzhledem k tomu, že s obchodováním s lidmi se úzce pojí pojem „převaděčství“, jak je již nastíněno výše, kterým se zajišťuje nelegální přechod státních hranic ze zdrojové země do země cílové, tato „služba“ je velmi často zajišťována působením organizované skupiny osob. Hlavní smysl vztahu mezi „převaděčstvím“ a obchodováním s lidmi spočívá v tom, že převaděči požadují za své služby vysoké finanční částky. Avšak v případě, kdy převáděná osoba nemá dostatek finančních prostředků, je jí ze strany převaděče nabídnuta možnost „odpracování dluhu“, což je přesně ten moment, kdy se převáděná osoba dostává do sítě obchodníků s lidmi.⁵³

V průběhu existence, resp. pojmenování a uchopení trestného činu obchodování s lidmi dochází k různým modifikacím. Změna tzv. *modu operandi* páčání trestného činu obchodování s lidmi, tak jak je známa z předešlých několika let, se vyvinula do ještě sofistikovanější podoby. Pachatelé tak z původních násilných forem donucování, výhrůzek a zastrasování, přesněji tedy omezování osobní svobody, fyzické násilí, odebírání cestovních dokladu apod., přešli na zdánlivě jemnější formy donucení, pod kterými si můžeme představit zneužití tísně, neznalost jazyka, místních podmínek apod. Při páčání takového trestního činu jsou tak v daleko větší míře užívány i prostředky elektronické komunikace, především internet, mobilní telefony a další.⁵⁴

4.1 Skutková podstata v rámci českého trestního práva

Skutková podstata trestného činu je jedním z formálních znaků trestného činu. Jde o právní formu vyjadřující typové znaky trestného činu uvedené v trestním zákoně. Skutkovou podstatu můžeme tedy definovat jako soubor objektivních a subjektivních znaků, které určují jednotlivé druhy trestných činů a navzájem je

---

⁵² SHELLEY, Louise I. *Human trafficking : a global perspective*. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 978-521-13087-5. s. 43

⁵³ Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Obchodování s lidmi - Příručka pro pomoc obětem OPK/1/2018*, [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-pomoc-obetem.aspx>, s. 10

⁵⁴ Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor bezpečnostní politiky, *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012-2015*, [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/material-obchod-s-lidmi-pdf.aspx>, s. 4

odlišují. Znaky skutkové podstaty trestného činu jsou uvedeny v trestním zákoníku, a to jak v části zvláštní, tak i v části obecné.⁵⁵

Znaky skutkové podstaty v základě členíme na obligatorní znaky a znaky fakultativní. Mezi obligatorní znaky se řadí objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka, jejichž smysl a podstata v českém trestním právu ve vztahu k trestnému činu obchodování s lidmi bude níže vysvětlena. Fakultativními znaky rozumíme např. určité místo, čas, prostředek spáchání trestného činu, cíl, pohnutka či motiv trestného činu aj.⁵⁶ Tyto znaky mimo jiné prolínají celou diplomovou práci.

4.1.1 Objekt

Objekt trestného činu je obligatorním prvkem trestného činu. Představuje vztah či zájem na ochraně určitých jak individuálních, tak celospolečenských hodnot, jejichž ohrožení nebo poruchu v míře, kterou předpokládá trestní zákoník, je nutno v zájmu této ochrany postihovat příslušnou trestní sankcí.⁵⁷ Objektem tohoto trestného činu je osobní svoboda ve smyslu svobody pohybu a svobody rozhodování⁵⁸. Dochází i k ochraně morálních zásad, s nimiž je obchodování s lidmi výslovně v rozporu.⁵⁹

Souvislost s objektem trestného činu obchodování s lidmi bez pochyb má i tzv. „*hmotný předmět útoku*“, a to i přes to, že se jedná „pouze“ o fakultativní znak. Předmětem útoku jsou totiž lidé či věci, na kterých pachatel trestného činu bezprostředně útočí, a tím zasahuje objekt trestného činu. Nutno nezaměňovat pravý význam „*hmotného předmětu útoku*“ s „prostředkem, kterým byl trestný čin spáchán“.⁶⁰

---

⁵⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 158 - 159

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 161

⁵⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. Objekt trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009

⁵⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 576

⁵⁹ GRÍVNA, Tomáš. § 168 [Obchodování s lidmi]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRÍVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PŮRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1689.

⁶⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 173-174

Dalo by se říct, že ustanovení § 168 trestního zákoníku v sobě skrývá dvě základní skutkové podstaty, které se liší především v předmětu útoku. V odstavci 1 tohoto ustanovení je za předmět útoku považováno „dítě“. V odstavci 2 tohoto ustanovení se předmětem útoku stává „jiná osoba“ než dítě (dospělý), která se však nerozhodovala zcela svobodně, ale nacházela se v situaci, která svobodné rozhodování vylučuje.⁶¹

4.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka je dalším prvkem skutkové podstaty trestného činu charakterizující trestný čin z jeho vnějšího pohledu a je sama tvořena obligatorními a fakultativními znaky.⁶²

V případě tohoto trestného činu objektivní stránka obsahuje způsoby nátlaku na vůli poškozeného, zejména tedy násilí, pohrůžka násilí, pohrůžka bezprostředního násilí, pohrůžka jiné těžké újmy či zneužití závislosti.⁶³

Pojem násilí není Trestním zákoníkem definován, jeho výklad se tedy ponechává aplikační praxi, kdy je zapotřebí vzít vždy v úvahu souvislosti, v nichž je znaku „násilí“ použito. Teorie rozlišuje tento termín následovně:

- A. Násilí ve formě *vis absoluta*, tj. násilí, které „zcela vylučuje jiné než požadované chování oběti, kdy vůle oběti zcela chybí“. Prakticky si pod tímto můžeme představit oběť svázanou takových způsobem, který zcela jednoznačně vylučuje vlastní jednání (jednání té oběti); a dále
- B. Násilí ve formě *vis compulsiva*, tj. násilí, které „nemá za cíl zcela vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem ji přinutit, aby se nátlaku podrobila.“ Takový nátlak však není neodolatelným, proto se zde svým způsobem vůle oběti projevuje, ale stále musíme brát v potaz ovlivněna prováděným násilím. Příkladem může být bití

---

⁶¹ GRIVNA, Tomáš. § 168 [Obchodování s lidmi]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PŮRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1689

⁶² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 249

⁶³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 570

s pohrůžkou, že toto bude pokračovat do té doby, dokud oběť nepodlehne a nesplní pachatelem požadované.

V obou výše uvedených případech se násilím míní použití fyzické síly k překonání nebo zmaření odporu, a to jak kladeného, tak jen očekávatelného. Násilí nemusí nutně směřovat pouze přímo proti osobě, která je k něčemu nucena, ale i proti osobě blízké oběti (či proti věci), která je tak „použita“ jako prostředek, jímž pachatel působí na vůli bezprostřední oběti.⁶⁴

4.1.3 Subjekt

Subjektem, jako znakem skutkové podstaty trestného činu se všeobecně rozumí pachatel trestného činu. Teorie o pachateli v obecném slova smyslu hovoří jako o osobě, která spáchala trestný čin a ve speciálním, nebo chceme-li užším slova smyslu je za pachatele považována osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty trestného činu.⁶⁵

Pachatelem, tak jak je v trestním právu znám obecnými znaky, se pro trestný čin obchodování s lidmi rozumí „*Obchodník s lidmi*“. Jeho hlavním úkolem a cílem je vyhledat zranitelné lidi pro zneužití k finančnímu zisku za pomoci falešných slibů, nátlaku či síly. Obchodníci fungují buďto jako jednotlivci či, a to ve většině případů, jako součást organizované skupiny.⁶⁶ Pakliže je obchodník jedním z členů organizované skupiny, psychologická teorie spojená s praxí poukazuje na osobnostní rysy takového pachatele. Osobnost organizovaného pachatele lze tak ve stručnosti popsat egocentričností a demoralizací, tedy bezohledností vůči druhým osobám a normám (společenským hodnotám), zvýšeným zájmem o sebe, o své zájmy a problémy a negativním emočním vyladěním. Můžeme tedy hovořit o jakési centrální nespokojenosti.⁶⁷

---

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. Násilí v trestním právu. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právnícký slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 196

⁶⁶ Human Trafficking – *justice.gov.pg* [online]. Copyright © 2021 Department of Justice [cit. 19.02.2021]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.pg/index.php/2-uncategorised/261-human-trafficking>

⁶⁷ SCHEINOST, Miroslav a NETÍK, Karel. Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-104-2. s. 56

Literaturou všeobecně rozpracovanými znaky definující obchodníka s lidmi však může dojít k nesprávnému aplikování tohoto pojmu na konkrétní osobu. Dle studie vedené Dr. Ko-Lin Chinem a Dr. Jamesem O. Finckenaurem⁶⁸, která se týká konkrétně „sexuální oblasti“ obchodování s lidmi vykořisťovaných žen čínské národnosti, se obvyklou praxí za obchodníka s lidmi považuje taková osoba, jež provádí či je účastna náboru, transportu a poté i samotného vykořisťování; toto pojetí je dle Dr. China a Dr. Finckenauera nedostatečné a nesprávné. Ve skutečnosti je potřeba soustředit se nejen na nábor, transport a vykořisťování, ale i na další podstatné prvky navazující na tyto činnosti obchodníků, jakými jsou samotné umožnění a usnadnění těchto činností spolu se skrýváním a případným rozmístěním obětí.⁶⁹ Z toho tak vyplývá, že pro označení osoby jako obchodníka s lidmi je nutné na jednání pohlížet obšírně, abychom se vyhnuli chybnému označení.

Obchodníci zpravidla zabavují cestovní doklady a další dokumenty obchodovaných lidí. Bez takových dokumentů oběti nemají žádný právní status. „Konfiskace“ dokumentů měla pro obchodníky velmi praktický dopad; pokud se oběť snažila uprchnout, z pravidla se nedovolala žádné pomoci u ambasády rodné země z důvodu neprůkaznosti identity potažmo národní příslušnosti.⁷⁰

4.1.3.1 Právnícká osoba jako pachatel

Pachatelem trestného činu u fyzických osob je živý člověk, osoba myslící, cítící, mající vůli, popř. rozumově a mravně vyspělá. Právnícká osoba se ovšem ze své přirozenosti liší od osoby fyzické, a proto na ni nemůžeme upínat stejná kritéria, jako na onu fyzickou osobu. S ohledem na právníckou osobu jako na společenský útvar, který nemůže projevit svou vůli obdobně jako fyzická osoba, musí tak za právníckou osobu patřičný projev vůle učinit povolanější osoba, kterou je právě osoba fyzická či několik fyzických osob.⁷¹

---

⁶⁸ Dr. Ko-Lin Chin a Dr. James O. Fickenauer jsou profesory působící v institutu Rutgers School of Criminal Justice při Rutgers University Newark.

⁶⁹ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5, s. 48

⁷⁰ SHELLEY, Louise I. Human trafficking : a global perspective. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 978-521-13087-5. s. 107

⁷¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 373-374

Ve vztahu trestní odpovědnosti právnických osob k trestnému činu obchodování s lidmi je stěžejní ustanovení § 7 zákona č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, jež zakotvuje výčet zločinů a přečinů, jejichž spáchání se právnická osoba nemůže dopustit. Vzhledem k tomu, že v uvedeném výčtu se trestný čin obchodování s lidmi nenachází, může tedy pachatelem trestného činu obchodování s lidmi být i právnická osoba.⁷²

V praxi si můžeme pod právnickou osobou jako pachatelem tohoto trestného činu představit tzv. „pracovní agentury“. Pracovní agentury se jako pachatelé tohoto trestného činu projevují z pravidla ve vztahu k migrujícím osobám. Tyto osoby obvykle sami nemají dost peněžní hotovost na cestu a na financování začátku v cílové zemi. Někteří si tak potřebné finanční prostředky obstarávají právě prostřednictvím pracovních agentur. Hodnota půjčky se následně odečítá z platu od té chvíle, co jedinec začne pracovat. Důležitým faktorem je výměra úroků, které znesnadňují až téměř znemožňují splacení dluhu. K tomu obvykle dochází strháváním dalších částek z platu, jako např. výdaje na ubytování a dopravu, čímž pracující osoba ve výsledku finančně nedosahuje ani na obstarání si základních osobních potřeb, natož aby byly schopny řádně splácet vzniklý dluh agentuře. Situaci, do které se tímto způsobem jednatel dostane, se nazývá „*dlužní otroctví*“.⁷³

4.1.3.2 Ženy jako „obchodnice“

O tom, že ženy odjakživa zaujímaly v obchodu s lidmi významnou roli, není pochyb. Není už tak zjevné, že by si toto významné postavení zasloužili i coby samotné obchodnice. Jedním z nejznámějších světových případů obchodu s lidmi, ve kterém figurovala žena postavena na samotném vrcholu významné transnacionální organizace, je případ obchodnice čínské národnosti známá jako „Sestra Ping“, která byla odsouzena americkým soudem za spiknutí za účelem pašování cizinců, braní úplatků za pašování a praní peněz. Za takové jednání jí byl

---

⁷² GRIVNA, Tomáš. § 168 [Obchodování s lidmi]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1689.

⁷³ SKŘIVÁNKOVÁ, Klára, *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. Praha: La Strada Česká republika, 2006. s. 25 Dostupné z: https://www.strada.cz/images/Publikace/Obchodovani/obchod_s_lidmi_za_ucelem_nucene_prace_v_evrope.pdf

uložen trest odnětí svobody ve výši třiceti pěti let. Co do osobnosti pachatelky v tomto konkrétním případě, tato si své jednání a svou roli při obchodování s lidmi racionalizovala, a tak věřila, že obětem poskytuje veřejnou službu.⁷⁴

Ženy v roli obchodnic se nejčastěji objevují v pozicích náborářek, nejčteněji v Euroasii a Africe. Zainteresovanost žen v procesu obchodování s lidmi mimo jiné spočívá i v provozování nočních klubů poskytujících sexuální služby či v jiných formách sexuálního vykořisťování. Mnoho takových obchodnic byly v minulosti samy prostitutkami. Do roviny výslovně zločinecké se tak dostaly díky znalosti prostředí, a především za účelem vyšších finančních příjmů, než kterých by dosáhly v legitimní ekonomice.⁷⁵

4.1.4 Subjektivní stránka

Co do posledního uváděného obligatorního znaku skutkové podstaty trestného činu, tedy subjektivní stránky, literatura tuto definuje jako „*soubor znaků, které charakterizují psychiku pachatele ve vztahu k trestnému činu*“⁷⁶. Jejím jediným obligatorním znakem je „*zavinění*“ a mezi fakultativní znaky jsou již tradičně řazeny „*motiv*“, „*pohnutka*“ a „*cíl*“.⁷⁷

Platná právní úprava je založena na tzv. *bipartici zavinění*, to nám tedy ukazuje dvě formy zavinění, a to úmysl a nedbalost. Při každém trestném činu musí být dána jedna z uvedených forem zavinění.⁷⁸ Trestný čin obchodování s lidmi je ve smyslu ustanovení § 13 odst. 2 trestního zákoníku trestným činem úmyslným. Znamená to, že „*k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti*“.⁷⁹ Úmysl se musí vztahovat i na některý z účelů uvedených pod písmeny a) až e) v odst. 2 § 168 Trestního zákoníku. Při zjišťování formy zavinění postačí naplnění tzv. eventuálního či nepřímého úmyslu ve smyslu ustanovení § 15 odst. 1 písm. b)

---

⁷⁴ SHELLEY, Louise I. *Human trafficking : a global perspective*. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 978-521-13087-5. s. 88

⁷⁵ SHELLEY, Louise I. *Human trafficking : a global perspective*. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 978-521-13087-5. s. 89

⁷⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 218

⁷⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2. s. 275

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. s. 220-221

⁷⁹ § 13 odst. 2, trestní zákoník

trestního zákoníku⁸⁰, jež zní takto: „*Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí byl tím srozuměn*“.⁸¹

4.2 Aspekty obchodování s lidmi z globálního pohledu

Definice obchodování s lidmi jako takových je celosvětově užíváno několik. Dalo by se říct, že každý právní předpis, jenž se svou podstatou vztahuje na trestný čin obchodování s lidmi, utváří „vlastní“ definici. Jelikož se jedná o fenomén nadnárodní úrovně, existují znaky, které mají zajistit konzistentnost a konsenzus v této věci, a to po celém světě.⁸² Všechny definice a pojetí obchodování s lidmi se tak shodují ve třech na sebe souvisle navazujících elementech, kterými jsou:

- i. **Čin** → činem v tomto smyslu je chápána otázka „*Co se děje?*“. Při výkladu se pod tímto elementem skrývá nábor, přeprava, převod nebo příjem osob a jejich ukrývání.
- ii. **Prostředky** → tento element vnímáme jako odpověď na otázku „*Jak se to dělá?*“. Prakticky se uvádí vyhrožování nebo použití síly, nátlak, únos, podvod, klam, zneužití moci a zranitelného postavení oběti, nebo dávání či přijímání úplatků nebo jiných výhod k získání souhlasu jiné osoby s kontrolou nad oběťmi.
- iii. **Účel** → poslední element nám odpovídá na otázku „*Proč se to děje?*“. Tento pojem se konkrétně odráží ve vykořisťování druhých prostitutek, sexuálním zneužívání, nucené práci či jiných služeb, včetně otroctví nebo obdobných praktik, zneužívání trestné činnosti nebo odebírání orgánů.

Při užívání aspektů definice na konkrétní případ, je nutno přijmout perspektivu lidských práv, práv dětí a pracovních práv. V případě dospělé osoby je pro označení „obchod s lidmi“ zapotřebí prokázání všech tří uvedených složek definice. U oběti dítěte postačí pouze prokázání účelu využití, aby došlo k naplnění definice. Souhlas oběti s vykořisťováním či jiným zneužíváním je vždy irrelevantní,

---

⁸⁰ GŘIVNA, Tomáš. § 168 [Obchodování s lidmi]. In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PŮRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1689

⁸¹ § 15 odst. 1 písm. b), trestní zákoník

⁸² What is Human Trafficking? United Nations Office on Drugs and Crime [online]. [cit. 19.02.2021]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html>

pokud byly stanoveny některé z prostředků. Důležitou zásadou při definici obchodování s lidmi je, že dítě nikdy nemůže souhlasit se svým vlastním vykořisťováním.⁸³

4.2.1 První element – „čin“

Důvod, pro který je uváděn „čin“ jako jeden z opěrných bodů definice obchodování s lidmi, je, aby tato definice zahrnovala nejen jednání náborářů, zprostředkovatelů a přepravců, ale také vlastníků, vedoucích a kontrolorů všech míst vykořisťování, jako je farma, továrna, loď, nevěstinec, domácnost a další.⁸⁴

Jednou z činností skrývajících se pod prvním elementem, je „nábor“. Na nábor je třeba pohlížet z širší perspektivy, kdy se jedná o jakoukoli činnost spočívající v odevzdání se a zavázání se. Definice obecně odkazuje na provádění náboru jakýmkoli způsobem, např. ústně, prostřednictvím tisku nebo prostřednictvím internetu.⁸⁵

Další činností skrývajících se pod prvním elementem je „přeprava“. Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi ve svém druhém článku stanovuje působnost této Úmluvy jak na národní úrovni, tak i na úrovni nadnárodní, a na všechny formy obchodování s lidmi.⁸⁶ Je třeba poznamenat, že přeprava nemusí být nutně přeshraniční, aby se jednalo o součást procesu obchodování s lidmi. Zároveň není touto Úmluvou výslovně požadováno, aby v případě nadnárodního obchodování oběť vstoupila nelegálně, nebo byla nelegálně přítomna na území státu. Přestože je obchodovanou osobou překročena hranice legálně a její přítomnost na území je v souladu se zákony, může být tato osoba zapletena jako oběť v síti takového obchodu.⁸⁷

---

⁸³ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s.3-4

⁸⁴ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 4

⁸⁵ Council of Europe's treaties, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Being*, odstavec 79, [cit. 20.2.2021] Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800d3812>

⁸⁶ Čl. 2, Sdělení č. 33/2017 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o sjednání Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi

⁸⁷ Council of Europe's treaties, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Being*, odstavec 80, [cit. 20.2.2021] Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800d3812>

Po přepravě se pod prvním elementem dále rozumí „*převod osob*“, který v sobě zahrnuje jakýkoli způsob předání jedné osoby osobě jiné. Protože rozsah tohoto pojmu je široký, postačuje pro jeho definování výslovná či implicitní nabídka jednotlivce k jeho předání. Nemusí však dojít k přijetí takové nabídky proto, aby byla tato složka naplněna.⁸⁸

Pro „*ukrývání*“ obchodovaných osob, jako pro další pojmem vztahující se k prvnímu elementu definice obchodování s lidmi, je výkladovým ekvivalentem „*ubytování*“ jakýmkoli způsobem, a to již během cesty na cílové místo či přímo na místě vykořisťování.⁸⁹

Posledním z pojmů, jenž jsou nezbytnou součástí prvního elementu, je „*příjem*“ osob. Nejde o omezení čistě na příjem osob tak, jak je z prvotního významu slova zjevné, ale zahrnuje i setkání s oběťmi na sjednaných místech na jejich cestě za účelem poskytnutí či získání dalších informací nebo pokynů, kam jít nebo co dál dělat.⁹⁰

4.2.2 Druhý element – „*prostředky*“

S druhým elementem se poměrně dost pojí i samotná otázka dobrovolnosti, tedy do jaké míry a zda vůbec má oběť možnost sama rozhodnout, co a jak se bude dít. Na druhou stranu je dle Úmluvy zcela irelevantní souhlas obchodované osoby, pokud bylo užito některého z elementů definice obchodování s lidmi, a to způsoby, které se k jednotlivým elementům vztahují.⁹¹

Prakticky se v rámci druhého elementu prvotně jedná o „*nátlak*“, který může být jak fyzický, tak i psychický. Fyzický nátlak obecně spočívá v pohrůžce užití násilí proti obětem nebo proti jejím rodinným příslušníkům. Fyzickým nátlakem též můžeme chápat mírnější jednání, kontrolní opatření spočívající např. v zadržení cestovních dokladů. Typickým příkladem psychického nátlaku je

---

⁸⁸ GALLAGHER, Anne T. *The international law of human trafficking*. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 9780511761065, s. 30

⁸⁹ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. *Human trafficking and modern slavery law and practice*. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 5

⁹⁰ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. *Human trafficking and modern slavery law and practice*. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 5

⁹¹ Čl. 4, Sdělení č. 33/2017 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o sjednání Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi

„prosté“ vydírání, rituální přísahy, nucení do zaplacení nadměrně vysoké částky za nevyhovující ubytování, provádění významných odpočtů z výše platu, hrozba odmítnutí skupinou vrstevníků, rodinou či osobou, která je považována za partnera oběti. Není žádnou novinkou v této věci, že v některých případech vztahu pachatele a oběti dochází v důsledku pomyslné „péče“ ze strany pachatele ke vzniku tzv. „Stockholmského syndromu“, jehož podstatou je vytvoření si falešné emocionální vazby na pachatele (svého věznitele, obchodníka apod.). Psychický nátlak též spatřujeme ve zneužívání neznalosti obchodované osoby ohledně nezákonného nebo nejistého migračního stavu a implicitní či výslovné hrozby z denunciací či deportace. Další formou nátlaku teorie uvádí „ekonomický nátlak“, což se v praxi ukazuje na tzv. dlužné otroctví. Tato forma se z pravidla objevuje v prvních fázích celého procesu obchodování s lidmi, tedy tímto typem otroctví se jedinec může do celého obchodování nevědomě dostat. Základním mechanismem dlužného otroctví je poskytnutí „půjčky“ obchodníkem jedinci, který však na základě neúnosných dalších vlivů nastavených ze strany obchodníka nebude nijak schopen splatit (viz. následující podkapitoly). Důkazy poukazují na to, že dlužné otroctví samo o sobě může být dostatečně silné, aby zajistilo, že lidé takovému otroctví podlehnou a budou dodržovat pokyny obchodníků, aniž by byli fyzicky napadeni nebo vězněni.⁹²

Co se týče „podvodu“ a „klamu“, jako dalších ze znaků druhého elementu, tyto jednoduše poukazují povětšinou na slibování konkrétní práce či služeb. Asi nejběžněji se v tomto směru setkáváme s příkladem, kdy osoba projde nábořem cíleným na sexuální průmysl, a to na základě lživých, nepřesných či zavádějících informací týkající se podmínek dané práce.⁹³

V neposlední řadě pak pod tento element řadíme „zneužívání zranitelného postavení oběti a nadřazenosti pachatele“, a dále „dávání a přijímání úplatků“. Uvedené zneužívání zranitelného postavení oběti je specifikováno jako jakákoli situace, ve které dotyčná osoba nemá žádnou skutečnou a přijatelnou alternativu k tomu, aby se podrobila zneužití. Zranitelnost může být různého druhu, ať už

---

⁹² SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 5-6

⁹³ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 6-7

fyzická, psychická, emocionální, sociální či ekonomická. Taková situace může např. zahrnovat nezákonný či nejistý správní status oběti, ekonomickou závislost či „křehké“ zdraví. Stručně řečeno, situací může být jakýkoli stav strádání, ve kterém je jedinec nucen v podstatě přijmout vykořisťování. Osoby, které takového postavení zneužívají, jednoznačně porušují lidská práva, a to především lidskou důstojnost a integritu, kterých se nikdo nemůže platně vzdát.⁹⁴

Výše uvedené dávání či přijímání úplatků (či prostých poplatků) za účelem získání svolení osoby, která má kontrolu nad jinou osobou, je velmi špatně obecně interpretovatelné. Toto může zasahovat až do situace, v níž je vykonávána kontrola na základě právního statusu – např. rodič nad dítětem – a jakousi „faktickou“ kontrolu – např. zaměstnavatel nad zaměstnancem. Pravděpodobně je zamýšleno zahrnout tento znak druhého elementu do definičních postupů jako jsou platby rodičům, jejichž děti jsou jimi předány do procesu obchodování s dětmi. I tak se ukazují názory, které v tomto smyslu takovýto znak považují za nadbytečný.⁹⁵ Z dikce odborné literatury to působí, že výklad tohoto pojmu a vůbec otázka, zda jej vykládat a řadit na toto místo, je nedořešená a velmi nejasná.

4.2.3 Třetí element – „účel“

Dle platné definice není nutné, aby byl někdo vykořisťován obchodováním s lidmi. Postačí, že jedinec (oběť) byl podmaněn jednomu z „činů“ (první element) užitím jednoho z „prostředků“ (druhý element), a to za stanoveným účelem vykořisťování.⁹⁶ Obchodování s lidmi a vykořisťování stojí vedle sebe. Dalo by se tedy říct, že obchod s lidmi vlastně předchází vykořisťování. Nástroje obchodu s lidmi tak nedefinují vykořisťování jako takové. Místo toho lze poskytnout otevřený seznam, který zahrnuje minimálně následující příklady:

- i. Nucená práce či služby, otroctví či nevolnictví; a dále

---

⁹⁴ Council of Europe's treaties, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Being*, odstavec 83, [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800d3812>

⁹⁵ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. *Human trafficking and modern slavery law and practice*. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 8

⁹⁶ Council of Europe's treaties, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Being*, odstavec 87, [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800d3812>

- ii. *vykořisťování prováděním prostituce jinými osobami a další formy sexuálního vykořisťování* → toto pojetí je postaveno tak, aby se dalo vykládat na většinu způsobů nabytí zisku z poskytování sexuálních služeb; a dále
- iii. *praktiky podobné otroctví* → tento termín byl přijat v roce 1956 (účinnost 1957) Dodatkovou úmluvou o zrušení otroctví, obchodu s otroky a institucích a postupech podobných otroctví. Praktikami obdobnými otroctví jsou např. dlužní otroctví, nevolnictví, vynucené manželství apod.; a dále
- iv. *vykořisťování za účelem páchaní další trestné činnosti* → oběť dostává od pachatelů úkoly směřující k výkonu jiné trestné činnosti, jako např. zahlazení stop, pohřbení jiné osoby, obchodování s drogami, přebírání či odesílání zásilek, drobné krádeže (*tzv. kapsáři*) a jiné aktivity spojené s výdělkem.⁹⁷

4.3 Oběť

Dle platné české právní úpravy obětí rozumíme „*fyzickou osobu, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil*“.⁹⁸ Z hlediska kriminologického se jedná o širší pojem než poškozený, jelikož zahrnuje i osoby, které utrpěly újmu jak v přímé souvislosti spáchaného trestného činu, tak i zprostředkovaně.⁹⁹ Za oběti teorie i praxe považuje též osoby, které jsou pozůstalé po oběti, které byla trestným činem způsobena smrt, tedy příbuzní v pokolení přímém, sourozenci, manžel, osvojenec či osvojitel, registrovaný partner a další.¹⁰⁰

O oběti obchodu s lidmi můžeme stručně hovořit jako o osobě, která je nebo byla předmětem obchodování s lidmi.¹⁰¹ Nedá se však říct, že by pro oběť trestného

⁹⁷ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 8-9

⁹⁸ § 2 odst. 2, zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů,

⁹⁹ PÚRY, František. Oběť trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právnícký slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

¹⁰⁰ Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 19.02.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-rizeni.aspx>

¹⁰¹ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s.4

činu obchodování s lidmi existoval určitý standartní popis či definice, zároveň však není možné tento pojem zevšeobecňovat. Každá osoba postižená obchodováním s lidmi má jiný příběh, jiné zkušenosti a každá taková osoba vnímá a reaguje na jednání pachatele odlišně. Přestože celistvá a jednotná definice oběti vázané v této problematice neexistuje, je možné uvádět některé společné rysy.¹⁰² Odborná literatura tak odlišuje dva pohledy, a to „*ideální oběť*“ a „*skutečnou oběť*“.¹⁰³

Stereotypním pohledem vidíme „*ideální oběť*“ jako bezmocnou, nevinnou, nepodílející se na trestném činu a takovou, která nemá žádné přímé či nepřímé osobní vazby na trestný čin ani na jeho pachatele. Tento pohled je opřen o následujících šest atributů:

- (1) „slabá“ (ženy, nemocní, staří i mladí);
- (2) „nevinná“;
- (3) „ovládaná pachatelem“;
- (4) „neobeznámená se situací a není v žádném vztahu se pachatelem“;
- (5) „přijme samu sebe jako oběť“.

Stručně řečeno, čím víc je „*ideální oběť*“ nevinná a zranitelná, tím pro pachatele a veškeré jeho jednání líp. Některé odborné zdroje uvádí exemplární hierarchické uspořádání obětí obchodování s lidmi, které odráží míru zranitelnosti obětí. Na samotném vrcholu pomyslné pyramidy se uvádí malé dítě, jako ta nejzranitelnější oběť, po ní následují invalidní a nemocné osoby, nevinné ženy, starší osoby, ženy, muži a jako nejméně citlivé a zranitelné osoby se považují mladí a silní muži. Tato hierarchická sestava v podstatě reprezentuje zjednodušený a *de facto* uměle vytvořený pohled na onu „*ideální oběť*“.¹⁰⁴

---

¹⁰² Human Trafficking, *payoke.be*, [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <http://www.joint-efforts.org/websites/53/uploads/file/For%20Dummies%20Handout-Draft%20Copy.pdf>

¹⁰³ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 54

¹⁰⁴ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 55-56

Pro identifikaci oběti je vyžadován zvlášť aktivní přístup. Neuznání oběti obchodu s lidmi může mít za následek zacházení s obětí jako s ilegálním migrantem či samotným zločincem.¹⁰⁵

4.3.1 Oběť ze sociálního a zákonného pohledu

Je všeobecně známo, že termín „oběť“ představuje pohled jak ze sociální sféry, tak i ze sféry zákonné. Co do sociálního uchopení pojmu „oběť“ je pro stereotypní pojetí ideální scénář „*mladá, bezradná a nevinná žena nucená k prostituci silnými a organizovanými muži*“. Takové vyobrazení je však z pravidla vykonstruované a není vždy v souladu s pravou realitou.¹⁰⁶

Pro to, aby jedinec získal sociální status oběti obchodování s lidmi, musí nejprve dojít k přiznání si, že skutečně je nebo byl obětí tohoto trestného činu. Pro samotné oběti tento krok není vždy jednoduchý. Některé ženy odmítají být označeny za obchodované oběti, a to ze dvou následujících důvodů: buď samy na sebe jako na oběti vůbec nepohlíží, tedy skutečně neshledávají žádné znaky, které by je bývaly za oběti obchodování s lidmi označovaly, a to např. z důvodu, že se oběti samy sebe vidí spíše jako osoby, které nemají žádnou jinou možnost než dělat to, co se od nich čeká¹⁰⁷, anebo si jsou vědomy svého statusu oběti, ale odmítají, aby na ně tak bylo společensky pohlíženo. Oběti, které zaujaly takový postoj, při návratu do svých domovských zemí velmi často skrývají své zkušenosti osoby vykořisťované a zneužívané, jelikož mají strach ze stigmatizace. Jinými důvody upozaděného chování obětí může být i strach z potenciální odplaty obchodníků, opětovného zapletení se do sítě obchodu, deportace či samotného trestního stíhání vůči jejich osobě. Odborná literatura dále přichází s pojmem „*odmítaná oběť*“. Taková oběť dostatečně své okolí nepřesvědčí o tom, že utrpěla újmu, a tak se jí nedostane žádného soucitu a pochopení. V důsledku takového postoje společnosti dochází k odepření statusu oběti, a dokonce může být jedinci přiznána role

---

¹⁰⁵ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s.17

¹⁰⁶ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 56

¹⁰⁷ SKŘIVÁNKOVÁ, Klára, *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. Praha: La Strada Česká republika, 2006. s. 25 Dostupné z: https://www.strada.cz/images/Publikace/Obchodovani/obchod_s_lidmi_za_ucelem_nucene_prace_v_evrope.pdf

„pachatele“. V tomto kontextu je oběti přisuzována role „pachatele“ zejména díky nepravdivým domněnkám, které přičítají obětem výkon „dobrovolné“ prostituce, popř. postavení ilegálního ekonomického migranta.¹⁰⁸

Jedním z klíčových faktorů pro přiznání sociálního statusu oběti může být kulturní a etnická odlišnost. Příkladem lze uvést situaci, kdy jedinec může uplatnit „nárok“ na postavení oběti ze sociálního hlediska v cílové zemi, nikoli však ve své domovské zemi, jelikož dané jednání v ní není trestné. Tímto se mimo jiné dostáváme k právnímu uznání oběti, tzv. zákonný status oběti. V rámci zákonného statusu oběti tak záleží především na příslušných právních úpravách toho kterého státu, jde o zákonem nastavené mantinely. Vzhledem k mezinárodnímu dopadu tohoto trestného činu, přijetím Palermského protokolu (viz. Podkapitola 3.3.1.) bylo cíleno na sjednocení pohledu na obchodování s lidmi a podnět pro potenciální a společný boj proti němu. I přesto, že tento protokol byl ratifikován sto sedmdesáti členskými státy, jeho implementace do právních rádu členských států se vzájemně liší. Přestože se mnoho vlád shoduje v potřebě boje proti obchodování s lidmi, jejich pohledy jsou stále rozdílné. Zajímavostí jsou snahy nejrozličnějších skupin advokátů o prosazení rozšíření definice obchodování s lidmi, a to o další potenciální oběti jako dětské vojáky, migranty z manželství a nedostatečně placené migrující pracovníky. Přestože prozatím není plně funkční globální systém boje proti obchodování s lidmi, každý členský stát má svůj systém pomoci obětem obchodování s lidmi, s čímž se pojí i dvě obecná a relevantní kritéria, na základě kterých mají oběti nárok na „užívání“ zákonného statusu oběti, což je staví do určitého postavení spojeného s právy a povinnostmi v rámci trestního práva, kterými jsou: jednotlivec se nesmí stát obětí vlastní vinnou či vědomě, a dále se jedná o povinnost spolupracovat s kriminalisty. Během počátečního vyšetřování působí policie jako takový „strážce právního uznání oběti“.¹⁰⁹

4.3.2 Indikátory oběti

Různé formy obchodování s lidmi či moderního otroctví mohou vést ke vzniku různých indikátorů vztahujících se k obchodovaným osobám. Na základě

---

¹⁰⁸ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 57

¹⁰⁹ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 58-60

takových ukazatelů, které vykazuje určitý jedinec, lze snáz rozpoznat, zda se jedná či nejedná o tuto nelegální činnost. Na druhou stranu, ne všechny níže uvedené ukazatele se musí nutně vyskytovat, abychom mohli hovořit o obchodování s lidmi.¹¹⁰

Úřad OSN pro drogy a kriminalitu a Globální iniciativou OSN pro boj proti obchodování s lidmi společně sestavily souhrn ukazatelů, na jejich základě lze rozpoznat oběť uvedeného trestného činu. Tyto ukazatele jsou kategorizovány na všeobecné ukazatele, ukazatele týkající se přímo dětí, a dále na takové, které se svou podstatou spíše zaměřují na cíl, za nímž je s oběťmi obchodováno, jako domácí práce, sexuální vykořisťování, pracovní vykořisťování či žebrání a drobné krádeže neboli tzv. „kapsářství“. Pro konkrétní kategorie si tak dovoluji představit následující příklady:

- > *Všeobecné ukazatele* → Obchodované osoby mohou věřit, že musí pracovat, i když pracují proti jejich vůli nebo nejsou schopny pracovní prostředí opustit. Tyto osoby dále mohou jevit znaky úzkosti či strachu, anebo jsou na nich vidět nápadná zranění, která se zdají být výsledkem útoku. Velmi často se obchodované osoby bojí veřejného zjištění jejich statusu migranta, nemají přístup ke svým výtěžkům či neznají adresu svého pracoviště a bydliště. Existují i znaky, které jsou skutečně viditelné, avšak ne vždy okolím uchopeno ve smyslu hrozícího obchodu s lidmi, mezi něž spadá např. zveřejnění určitého oznámení v jazyce, které není jazykem lokálním.
- > *Ukazatele obchodovaných dětí* → Asi tím nejvíc zjevným znakem je, že obchodované děti nemají žádný přístup k rodičům nebo jinému ochránci, a dále situace, kdy chování a vzhled dětí absolutně nekoresponduje s typickými projevy a vzhledem patřící k jejich věku. Takové děti nemají z pravidla žádné kamarády mezi vrstevníky, nemají přístup ke vzdělání ani žádný volný čas na aktivity adekvátní jejich věku. Není žádnou výjimkou, kdy děti jsou oblíkané do dětských velikostí takového typu oblečení, které je typické pro jak manuální, tak i sexuální práci. Často obchodované děti pracují ve skupinách s osobami, se kterými nejsou příbuzné a k jídlu jim jsou přiřazovány pouze zbytky jídla. Obchodované děti také nikdy

---

¹¹⁰ United Nations Office on Drugs and Crime – *Human trafficking indicators* [online]. Copyright © [cit. 13.03.2021]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/HT_indicators_E_LOWRES.pdf

neopouští prostory své práce bez jejich zaměstnavatele a jsou vystaveni urážkám, zneužívání, vyhrožování či násilí.

- > *Znaky ukazující na sexuální vykořisťování* → V tomto případě může být oběť prakticky jakéhokoli věku; občas je věk stěžejní pro určitou lokaci či samotný trh, a to především v rámci specifické poptávky. Sexuálně vykořisťované osoby se do sítě obchodu s lidmi může dostat zcela nevině, a to např. při obyčejné cestě z práce domu, kdy bude jednoduše řečeno unesena. Takové osoby obvykle spí v místech jejich práce, nedisponují s žádnou finanční hotovostí, nosí charakteristické oblečení vypovídající o jejich „profesi“. Na základě záznamů, které jsou vedeny o obětech sexuálního vykořisťování, je očividná vzájemná kontrola jednotlivých žen (z pravidla jsou takto vykořisťovány ženy), např. aby jedna se nesnažila uniknout a případně v takové situaci jsou ostatní ženy povinny tuto hlásit.
- > *Ukazatele domácího otroctví* → Oběti žijí se zaměstnavatelem a jeho rodinou, přesto se s nimi nestravují. Zároveň nemají žádné soukromé místo, z pravidla spí ve sdílených místnostech a obdobně jako u obchodovaných dětí, neopouští domov rodiny bez svého zaměstnavatele. Také jsou vystavovány urážkám, násilí a dalším formám šikanozního chování ze strany zaměstnavatele.
- > *Ukazatele pracovního vykořisťování* → Jedinci, kteří bývají předmětem obchodování s lidmi za účelem výkonu tzv. nucené práce, jsou obvykle využíváni pro práci v zemědělství, stavebnictví, v zábavném průmyslu a sektor služeb a výroby. Obecně se v tomto případě vykořisťování souhrnně pojednává o nevyhovujících pracovních podmínkách, jimiž jsou míněny např. nadměrně dlouhé pracovní směny či nedostatek adekvátního ošacení s ohledem na povahu práce, jako ochranné, teplé a jiné vyhovující oblečení. Dále zaměstnanci žijí ve zhoršených a nevhodných místech, kterými mohou být např. zemědělské či průmyslové budovy. Častěji však žijí ve skupinách na stejném místě, kde pracují, a tyto prostory smí opouštět jen zřídka, pokud vůbec smí.
- > *Ukazatele nuceného žebření a drobných krádeží* → Osobami, se kterými je obchodováno za tímto účelem jsou ve většině případech děti či nelegální migranti. Tito jsou pak nuceni k žebření či „kapsářství“ na veřejných prostranstvích či v hromadné dopravě. V případě nedostatečném úspěchu žebření či v krádežích jsou jedinci tvrdě trestáni. Jsou součástí organizované

skupiny k této nelegální činnosti určené, s jejíž členy soustavně žije a denně se pohybují na značně rozsáhlé vzdálenosti. Jedná se o spíš novodobější formy trestné činnosti související s gangy.¹¹¹

5. Související trestná činnost

V následující podkapitole se budu věnovat pojmům, jejichž specifikaci považuji za důležitou, nutnou a nezbytnou, jelikož se s následujícími pojmy nemůžeme při výkladu trestného činu obchodování s lidmi neseťkat.

5.1 Vykořisťování

Pojem vykořisťování se prolíná následujícími podkapitolami, čímž vykořisťování nabývá společných znaků a utváří se tak nějaká pomyslná definice takového pojmu. Je však těžké poskytnout obecnou, a přesto přesnou definici vykořisťování. Vykořisťování se může týkat akce nebo skutečnosti, že něco nebo někdo bude využit nespravedlivým či neetickým způsobem. Nicméně, problém takové široké a vágní definice spočívá v množství dohod, které jsou akceptovány normálním a klasickým ekonomickým životem a v souladu se smluvním právem mohou být kvalifikovány jako ono vykořisťování. Pro srozumitelnější a jasnější uchopení definice vykořisťování se můžeme opřít o dva na sebe vzájemně vázané a stěžejní body. Prvním můžeme brát tu *skutečnost, která bude výsledkem užití neoprávněné výhody vykořisťovatele*, a druhým bude *vada procesu, jehož výsledkem je uvedená skutečnost, kdy tato vada se stala v důsledku zneužití nespravedlivé výhody vykořisťovatelem*. Velmi podstatným prvkem je především užitek a účinek pro vykořisťovatele z činnosti specifikované předchozími větami.¹¹²

Je potřeba konstatovat, že setkání s prvním elementem ještě nutně neznamená, že čin může být kvalifikován jako vykořisťování. Kdyby se již prvním elementem naplnila podstata vykořisťování, tedy kdyby k tomu stačila pouhá nespravedlivá výhoda vůči jiné osobě jako taková, existoval by nespočet případů

---

¹¹¹ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s.18-24

¹¹² HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNSTEDT, Claes What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 219 - 220

vykořisťování. Pro lepší orientaci v této absurdnosti je dle mého názoru příkladné uvést následující situaci: „*Prodavač v obchodu s pánskými obleky prodá bohatému kupujícímu drahý oblek, přestože by si zcela identický oblek mohl kupující koupit v jiném obchodě, za menší cenu.*“ Zneužití prodávajícího „nadřazenosti“ tak není jednání kvalifikující se jako vykořisťování, jelikož si kupující sám zvolil, že si takový oblek koupí, a nebyl k tomu násilně přinucen. Svobodná volba bohatého muže uskutečnit nákup a pozitivní dopad, který může nákup mít na lidi, vypovídá o tom, že zde nejde o žádné vykořisťování, i když cena prodejce může být považována za svým způsobem nespravedlivou.¹¹³

Ve vztahu ke skutkové podstatě trestného činu obchodování s lidmi je nezbytné uvést, že se kriminalizuje pouze to obchodování s lidmi jako takové. Jednání, jehož podstatou chápeme vykořisťování, není dle takové skutkové podstaty trestáno.¹¹⁴

5.1.1 Vykořisťování dětí

Dle Evropské komise se pod vykořisťování dětí řadí získání nebo nabízení dětí pro účely nezákonných aktivit (zahrnující obchodování, výrobu drog či žebrání), užití dětí při válečných konfliktech, pro práci, která by dle své povahy a jiných okolností, za nichž je prováděna, mohla poškodit zdraví a bezpečnost dětí, dále zaměstnání nebo zneužívání dítěte, které ještě nedovršilo vzhledem ke konkrétní práci patřičného věku a jiné formy vykořisťování. Speciální formu Komise také uvádí nelegální adopci.¹¹⁵

5.1.2 Pracovní vykořisťování

Pod pracovním vykořisťováním si dokážeme představit tzv. „*nucenou práci*“. Obchod s lidmi za účelem nucené práce je krajní formou vykořisťování cizinců. Někteří ekonomičtí migranti jsou nuceni snášet jisté formy hrubého

---

¹¹³ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 220

¹¹⁴ STRÍTECKÝ, Vít a TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9. s. 36

¹¹⁵ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s.10

zacházení od svých zaměstnavatelů.¹¹⁶ Nucená práce je Úmluvou o nucené práci č. 29 Mezinárodní organizace práce definována jako situace, ve které jednotlivec buď vstoupí do práce nebo služeb proti své vůli a/nebo z ní nemohou odejít bez trestu nebo výhrůžky trestu,¹¹⁷ a to konkrétně ve čl. 2. odst. 1, který v podstatné části zní: „Výraz „nucená nebo povinná práce“ označuje každou práci nebo službu, která se na kterékoli osobě vymáhá pod pohrůzkou jakéhokoli trestu a ke které se řečená osoba nenabídla dobrovolně“¹¹⁸. Takovou definici můžeme v podstatě rozpracovat na tyto dva na sebe navazující elementy:

- i. „prostředky“ → Jakým způsobem se pachatel domáhá nějakého plnění ze strany jednotlivce (oběti), kterým je obecně hrozba trestu. Prakticky si můžeme představit vyhrožování nebo použití síly, nátlak, únos, podvod, zneužití pravomoci apod.
- ii. „služba“ → Zde se ukazuje již zmiňovaná návaznost těchto dvou elementů, kdy „službou“ se v podstatě myslí požadovaný výsledek, kterého pachatel chce dosáhnout užitím shora uvedenými prostředky.¹¹⁹

Nicméně ani další mezinárodní nástroje neposkytly dostatečně jasnou definici nucené práce. Soudy po celém světě tak stojí před složitou otázkou, jak v praxi interpretovat pojmy mezinárodního práva jako „nedobrovolnost“, „nátlak“, „hrozba“, „souhlas“ či „hrozba trestu“, které jsou klíčové pro vymezení pojmu nucené práce. Vzhledem k těmto nedokonalostem v právní úpravě byla velká množství trestných činů neodhalena či nepostižena, a to i z toho důvodu, že v danou chvíli zájem o řešení konkrétního případu nucené práce i v souvislosti s obchodováním s lidmi nebyl prioritou. V USA např. soudy rozlišují mezi fyzickým a „právem podloženým“ nátlakem, které jsou vnímány jako dostačující pro vznik „nedobrovolného nevolnictví“, a ekonomickými hrozbami, které nejsou pokládány za dostatečně účinné k tomu, aby vedly k „nedobrovolnému nevolnictví“. Obdobně i Komise expertů Mezinárodní organizace práce odmítla tvrzení, že

---

¹¹⁶ ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy 15.12.2006 v Brně. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8. s. 38

¹¹⁷ STRÍTECKÝ, Vít a TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9. s. 21

¹¹⁸ Čl. 2, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 506/1990 Sb., o sjednání Úmluvy č. 29, o nucené nebo povinné práci

¹¹⁹ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. *Human trafficking and modern slavery law and practice*. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s.11

„ekonomická tíseň, která nutí pracovníka, aby přijal málo placenou nebo neplacenou práci, by mohla sama o sobě být předmětem Úmluvy o nucené práci“. Na druhou stranu, tatáž Komise se v jiných prohlášeních odrážela o názor vyslovený Vrchním soudem Indie, který dospěl k závěru, že „práce, jež je vykonávána za mzdu menší než minimální, je nucenou prací“. Nesoulad, který jednoznačně vyplývá z uvedených tvrzení, prokazatelně svědčí o tom, že výklad pojmu „nucená práce“ je v praxi komplikovaná otázka a stále dostatečně nevyřešená.¹²⁰

Co do řešení výše uvedených nesrovnalostí vzhledem k předmětnému pojmu, Mezinárodní organizace práce nabízí „pomocných“ šest indikátorů nucené práce, kterými jsou tyto:

- (1) Fyzické či sexuální násilí nebo jeho hrozba
- (2) Omezení svobody pohybu
- (3) Dlužní otroctví
- (4) Zadržování odměny za práci či odmítnutí vyplacení odměny
- (5) Zadržování cestovních či jiných identifikačních dokladů
- (6) Vyhrožování udáním příslušným orgánům

V situaci, ve které se objeví alespoň jeden z uvedených indikátorů je nutno takový případ důkladně prošetřit, a to z důvodu případného naleznutí jednoho či více dalších indikátorů. V praxi se většinou situace klasifikuje jako „nucená práce“, když jsou evidentní alespoň dva z těchto indikátorů. Navíc i případy, kdy jsou něčí osobní doklady zabaveny, by neměly být posuzovány jako méně závažné, a to jen proto, že se nejedná o případ, kdy by jednotlivci bylo výslovně vyhrožováno.¹²¹

5.1.2.1 Nucená práce v České republice

Co se týče obchodu s lidmi za účelem jejich pracovního vykořisťování docházejícímu na půdě České republiky, nejčastěji k tomuto dochází ve sféře

¹²⁰ STRÍTECKÝ, Vít a TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9. s. 21 - 22

¹²¹ SKŘIVÁNKOVÁ, Klára, *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. Praha: La Strada Česká republika, 2006. s. 25 Dostupné z: https://www.strada.cz/images/Publikace/Obchodovani/obchod_s_lidmi_za_ucelem_nucene_prace_v_evrope.pdf

stavebnictví, zemědělství, v oblasti služeb (jako např. bistra a restaurace), v textilním průmyslu, úklidové práce apod. Zeměmi původu jsou obvykle země bývalého SSSR, převážně tedy Ukrajina, Moldavsko, Kazachstán, Bělorusko, Gruzie a jiné, a některé asijské země, hlavně Vietnam, Čína, Mongolsko či Severní Korea. Výjimkou rozhodně nejsou ani země v EU, jako Slovensko nebo Bulharsko. Pracovní vykořisťování cizinců nelze nijak považovat za „okrajový“ fenomén; jedná se o jev, jenž se stává běžnou součástí migrační reality v České republice. Skupina (obvykle organizovaná) možných zprostředkovatelů zajišťuje práci „klientům“ (obětem) za úplatu, a dále zajišťují jejich kontakt s českými zaměstnavateli.¹²²

Příčinou pracovního vykořisťování cizinců v České republice je patrná poptávka po levné pracovní síle v souvislosti se špatnou situací v zemích, odkud potenciální pracovně vykořisťované oběti proudí. Další velmi významnou roli v této věci hraje nedostatečná informovanost cizinců o pracovních možnostech v České republice.¹²³ Dle Ministerstva práce a sociálních věcí nejsou cizinci řádně informováni o konkrétních pracovních pozicích, o výši mzdy či pracovní době. Jde o široký nedostatek informací o fungování trhu práce v České republice. Pachatelé také zneužívají obecné neznalosti prostředí a jazyka, spoléhají na absenci sociálních sítí a nedostatek seriózních zprostředkovatelských, nebo poradenských služeb v místě bydliště potenciálních obchodovaných osob.¹²⁴

Přes všechny výkladové nejasnosti, které jsem zmiňovala v této podkapitole, je pojem „*nucená práce*“ obecně českou justiční praxí vykládáno ve smyslu čl. 2 odst. 1 Úmluvy o nucené nebo povinné práci č. 29 Mezinárodní organizace práce, jenž byl již touto kapitolou definován.¹²⁵ Tato Úmluva v čl. 2 odst. 2 však též poukazuje na situace, které není možné zařazovat pod „*nucenou práci*“. Jedná se např. o práci či službu spojenou s obvyklou občanskou povinností či takovou, která je vymáhána na základě zákonů o povinné vojenské službě nebo i jde o práci či

---

¹²² ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy 15.12.2006 v Brně. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8. s. 38 - 39

¹²³ ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy 15.12.2006 v Brně. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8. s. 39

¹²⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí - Návrh koncepce prevence pracovního vykořisťování občanů EU v České republice. [online]. Copyright ©Ntd [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/846918/koncepce.pdf/01269e21-00d6-ee1f-93e6-e74b66b95567>

¹²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, č.j. 7 Tdo 1261/2013-55

službu, která je na kterékoli osobě vymáhána v důsledku odsouzení soudním rozhodnutím a jiné.¹²⁶ Tímto se mimo jiné dostáváme i k čl. 9 LZPS, který, jak již je uvedeno v kapitole 3., právě znění uvedených článků Úmluvy prolíná do českého právního řádu, a tím je tak zachován vztah mezi mezinárodním právem a právem České republiky.

5.1.3 Sexuální vykořisťování

Kladení rovnítka mezi oběti trestného činu obchodování s lidmi a poskytovatelkami sexuálních služeb je častým omylem a do určité míry i myšlenkovým stereotypem. Představa, že žena, která poskytuje své sexuální schopnosti za peníze, je zároveň obchodovanou osobou, odkazuje k jednomu z možných různých pohledů na poskytování sexuálních služeb za úplatu jak v představách lidí, tak i na úrovni konkrétních politik států.¹²⁷ Proto se v této podkapitole budu zabývat právě jednotlivými vhledy ze stran odborníků v této problematice.

Jak je již z názvu podkapitoly zřejmé, nejdůležitějším pojmem bude „prostituce“, a proto si ji definujeme jako pojem, který v sobě skrývá nejen pohlavní styk s jinými osobami za úplatu uskutečněný formou soulože, ale i všechny formy vedoucí k sexuálnímu uspokojení osoby stejného či opačného pohlaví tělesným stykem za úplatu. Prostituce jako taková se v zásadě netrestá, což je projevem abolicionistického přístupu, při němž se spíše trestají doprovodné jevy (např. kuplířství), nikoli prostituce samotná.¹²⁸

Pravděpodobně nejvýznamnější diskurz, který ovlivnil dnešní chápání trestného činu obchodování s lidmi, je spojení tohoto trestného činu s nábořem žen za účelem výkonu právě prostituce. Takové chápání zasahuje až do konce 19. a počátku 20. století. V této době široká koalice aktivistek a aktivistů prosazovala abolicionismus, tj. vymýcení tzv. obchodu s „bílým masem“, a především usilovala o zavedení konceptu obchodu s „bílým masem“ do mezinárodního práva.

---

¹²⁶ Čl. 2, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 506/1990 Sb., o sjednání Úmluvy č. 29, o nucené nebo povinné práci

¹²⁷ HAVELKOVÁ, Barbara a BELLAK-HANČILOVÁ, Blanka, ed. Co s prostitucí?: veřejné politiky a práva osob v prostituci. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-149-7. s. 226

¹²⁸ GRÍVNA, Tomáš. Prostituce. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právní slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

V průběhu dalších let, a to až do let osmdesátých, celá otázka prostituce, jako formy sexuálního vykořisťování, vzešla až do redefinování prostituce a vzniku „nové“ definice prostituce jako synonyma „*sexuální nadvlády mužů nad ženami*“ či jako „*formy mužského sexuálního násilí*“. Tímto pohledem na předmětnou věc jsou pojmy prostituce a obchodování s lidmi totožné, jelikož prostituce vždy porušuje lidská práva a je ekvivalentem otroctví a základní formou útlaku žen; ženy se pak stávají oběťmi trestné činnosti. Později se zformoval další názor této problematiky vymezující se proti radikálním feministkám, které redukuje všechny ženy zabývající se prostitucí, a které na ně pohlíží jako na oběti sexuálního vykořisťování.¹²⁹

Oba uvedené směry a pohledy na prostituci, mají své společné znaky, ale i odlišné. Obě myšlenky se považují za feministické, tvrdí, že podporují lidská práva a práva žen, a také reflektují názory osob, které se věnují prostituci. Co to do otázky vymezení takových práv však jednotný názor nemají. Ti zastánci abolicionismu považují prostituci za „*hluboce diskriminující akt*“ a odmítají ji chápat jako druh regulární práce. Obecně jsou toho názoru, že ženy vykonávající prostituci ji nevykonávají dobrovolně a jsou oběťmi sexuálního vykořisťování, které by mělo být trestáno. Druhý uvedený pohled je k tématu prostituce shovívavější, a to především v respektování tzv. „*dobrovolné prostituce*“. Dle jejich názorů by nucená prostituce, spolu s dalšími souvisejícími trestnými činy měla být postihována v souladu se zákonem. Ve vztahu k dobrovolné prostituci, ji v první řadě uznávají, jako existující. Prostituce je často vnímána jako společenská instituce, která osoby poskytující sexuální služby diskriminuje. Je však zapotřebí určitého uznání takové prostituce a výkonu sexuálních služeb, do kterých se osoby dostaly zcela dobrovolně, dle svého svobodného uvážení a na základě dostatečné informovanosti. Taková by dle zastánců a zastánkyň dobrovolné prostituce měla být při nejmenším respektována.¹³⁰

Odbornou literaturou jsou uváděny i jiné pohledy, které svým významem ústí a zasahují do rozlišování prostituce dobrovolné a té, která je výsledkem donucování či jiných násilných ataků. Z pohledu moralistů je sex považován za takovou komoditu, se kterou není možno obchodovat. V tomto případě tak

---

¹²⁹ STŘÍTECKÝ, Vít. TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9. s. 17 - 18

¹³⁰ STŘÍTECKÝ, Vít. TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9. s. 18

„poskytovatele“ sexuálních služeb a jejich „příjemce“ se dopouští nepřipustného obchodu, který by měl být státem zakázán. Pohled liberálů je postavený na konsenzu „poskytovatele“ s „dodavatelem“, resp. tento způsob je i ze strany zákona akceptovatelný. Tato perspektiva i tak uznává variantu komerčního sexu v důsledku nátlaku jako zákonem nedovolený obchod. Specialisté zastupující veřejnou politiku se k obchodu tohoto charakteru můžou stavět tak, že považují za nutnost takovou činnost, tedy obchod se sexuálními službami, kriminalizovat, a to s ohledem na negativní vnější vlivy takového obchodu.¹³¹

Umět řádně rozlišovat sexuální vykořisťování a dobrovolnou prostituce je nesmírně podstatné jednak pro identifikaci oběti trestného činu obchodování s lidmi, a také pro správné zjištění jiných trestných činů, jejichž znakem je prostituce.

5.1.3.1 Sexuální vykořisťování dětí

Zneužívání dětí, tedy osob mladších 18 let, k sexuálnímu uspokojování druhých, není žádným novým fenoménem. Od dob, kdy lidé začali zaznamenávat své životy, máme poznámky o „lovení“ dětí dospělými pro potěšení, pro uspokojení svých chorobných nutkání, ale i ve jménu boha, popřípadě z titulu „silnějšího“ anebo jen že to považovali za možné. Dle CSEC (Comercial Sexual Exploitation of Children) se komerčním sexuálním zneužitím dítěte rozumí „*použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturálních mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem, a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely*“. Formy, které představují komerční sexuální vykořisťování dětí, jsou následující: dětská sexuální turistika, dětská prostituce či dětská pornografie. K trestnému činu obchodování s lidmi (dětmi) má z uvedených forem obvykle vztah dětská prostituce a dětská pornografie; dětská turistika se řadí do obecnější kategorie prostituce.¹³²

Obchodování s dětmi za cílem sexuálního vykořisťování je definováno jako „*nabízení, předávání či přijímání dítěte jakýmkoli prostředky za účelem sexuálního*

---

¹³¹ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 178

¹³² BLATNÍKOVÁ, Šárka. Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5. s. 12 - 13

vykořisťování“. Co se týče trestných činů, jenž se týkají sexuálního vykořisťování dětí, tyto v sobě zahrnují následující:

- i. *Donucování dítěte k prostituci nebo k účasti na pornografických dílech nebo kořistění prostřednictvím dítěte nebo jiné vykořisťování dítěte k takovým účelům;*
- ii. *najímání dítěte k prostituci nebo k účasti na pornografických dílech;*
- iii. *provádění sexuálních praktik s dítětem, pokud*
  - *je k nim použito nátlaku, síly nebo pohrůzek,*
  - *je dítěti za jeho účast na sexuálních praktikách placeno nebo mu jsou poskytovány jiné odměny nebo výhody, anebo*
  - *dochází ke zneužití postavení důvěry, nadřízenosti nebo vlivu nad dítětem.¹³³*

Společný rys shora uvedených forem předmětného vykořisťování dětí nalézáme v *ubližování*. Právě takové utrpení způsobené ubližováním zneužívaných dětí vyžaduje co nejrychlejší detekování, rozlišení, a především hledání a nalézání způsobů, jak jej odstraňovat a předcházet mu.¹³⁴

5.1.4 Ilegální obchod s orgány

Páchání trestného činu obchodování s lidmi za účelem získání tělesných orgánů, není příliš velkou novinkou. Nicméně, podrobnější informace vyšly na povrch teprve nedávno.¹³⁵ Tato problematika je nyní upravena v Palermském protokolu (viz. Kapitola 3.) Je často méně diskutovanou formou obchodování s lidmi kvůli jeho složité a často tajné povaze. Obchod se sexem či nucenou prací je mezi vedoucími představiteli veřejné politiky a obecnými světovými kampaněmi častěji považováno za formy obchodování s lidmi. Obchodování s orgány však zaujímá u nadnárodních skupin organizovaného zločinu kritické místo kvůli vysoké poptávce a relativně nízké míře vymáhání ze strany práva. Obchodníci tak fungují

---

¹³³ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5. s. 14, 17

¹³⁴ WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0929-5. s. 139

¹³⁵ STRÍTECKÝ, Vít a TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9. s. 28

a profitují ve stínech, zatímco jejich „lékařská“ stopa je to jediné, co je pocíťované.¹³⁶

V rámci obchodování s lidmi za účelem odebrání orgánů existuje mnoho způsobů a prostředků, kterými lze získat orgány, včetně následujících „*modu operandi*“:

- Oběti se i mohou dohodnout na odebrání a následném prodeji svého orgánu a častokrát dojde i k uzavření formální či neformální smlouvy, avšak po odebrání již nedojde k zaplacení, popř. nedojde k zaplacení v plné výši, jež byla sjednána; a dále
- oběť může být oklamaná zprostředkovatelem či „chirurgem“ pokud jde o postupy a důsledky odebrání orgánu, např. mohou oběti říct, že operace je malá, a že následky nejsou výrazné a mohou se tak vrátit zpět do zaměstnání atd., ačkoli realita je zcela opačného rázu a následky jsou velmi nepříznivé; a dále
- oběť může dostat na výběr, buď prodat orgán výměnou za dluh, jinak bude oběti vyhrožováno a bude k tomuto nucena; a dále
- v některých případech může být oběti podáno anestetikum a následně se oběť probudí poté, co ji orgán byl odebrán; apod.

Nejčastěji jsou to chudí, na koho se zprostředkovatelé obracejí se sliby finanční svobody, sliby, které často nedodrží. Celá řada z nich tak od zprostředkovatelů nedostane žádnou následnou léčbu či zlomek slíbené ceny, anebo zažívají vážné zdravotní komplikace. Existují různé studie týkající se dárců, které poukazují na to, že většině dárcům se životní úroveň díky jejich „daru“ nezlepšila ani je nezprostila dluhů.¹³⁷

Je spousta sporů v pohledu na obchodování s orgány, kdy snad tím nejsilnějším ze všech nejrůznějších tvrzení je ohledně zákazu obchodu s orgány, že komercializace transplantací je zakázána z důvodů negativního společenského

---

¹³⁶ Organ Trafficking: The Unseen Form of Human Trafficking - ACAMS Today. Home - ACAMS Today [online]. Copyright ©2021 ACAMS LLC. All Rights Reserved [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: <https://www.acamstoday.org/organ-trafficking-the-unseen-form-of-human-trafficking/>

¹³⁷ United Nations – Conference of the Parties to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Working Group in Trafficking in Persons, *Trafficking in persons for the purpose of removal of organs*, 2011, [cit. 01.02.2021] Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/treaties/organized_crime/2011_CTOC_COP_WG4/2011_CTOC_COP_WG4_2/CTOC_COP_WG4_2011_2_E.pdf

dopadu. Spolu s obchodováním s lidmi je tento způsob obchodu zakázán z důvodu ochrany nejvíce náchylných společenských statků a vztahů, a to lidské důstojnosti a morální integrity. Ze strany vědců se však dostává hlubokého nesouhlasu se zákazem komerčního pracování s orgány. Uvádí se, že vzhledem k nelegalitě dodávky takto hledaného zboží, tento zákaz naopak posiluje kriminalizaci a v podstatě i stěžuje identifikaci a pomoc potenciálním obětem obchodování. Argument podporující tvrzení, jež zakazuje obchod s orgány, a které se opírá o chráněné individuální i společenské zájmy, se však vyvrací tím, že „*nikdy nebylo empiricky ověřeno, zda prodej orgánů, vajíček či spermií je skutečně pociťován jako pokles vlastní lidské důstojnosti*“. Veškeré takové argumenty tak jsou spíše teoretického charakteru než právě empirického. Zákaz prodeje orgánů udržuje nízkou zásobu orgánů, zvyšuje jejich hodnotu a potenciální ziskovost, čímž posiluje předmětný problém.¹³⁸

5.1.5 Obchodování s lidmi jako forma organizovaného zločinu

Organizovaným zločinem nechápeme jen takovou kriminalitu, která je páchána organizovaně, ale také se jedná o „*soustavné páchání závažné trestné činnosti, včetně aktivit tuto činnost podporující*“. Účel je zaměřen na vytváření maximálních zisků za doprovodu minimálního rizika, ostatně jako u veškerých podnikatelských činností, avšak v případě organizovaného zločinu je takových zisků dosaženo nelegálními prostředky. Organizovaný zločin patří k největším bezpečnostním rizikům současného světa. Nebezpečnost organizovaných skupin spočívá především v ohrožování celospolečenského systému. Takové skupiny mají povětšinou nadnárodní charakter a působí na rozsáhlém teritoriu; překračuje jak hranice jednotlivých států, tak i kontinentů. Díky této transnacionální povaze organizovaného zločinu využívají skupiny mezinárodní zkušenosti, mají přístup k moderní technologii a často i k vysoce kvalifikovaným spolupracovníkům.¹³⁹

S organizovaným zločinem jsou neúprosně spojeny dva základní a výkladem trochu odlišné pojmy, a to „*organizovaná skupina*“ a „*organizovaná*

---

¹³⁸ AMBAGTSHEER, Frederike. ZAITCH, Damián & WEIMAR, Willem (2013) The battle for human organs: organ trafficking and transplant tourism in a global context, *Global Crime*, 14:1, 6-8, DOI: 10.1080/17440572.2012.753323, dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/17440572.2012.753323>

¹³⁹ CEJP, Martin a MAREŠOVÁ, Alena. *Variantní scénáře vybraných druhů kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-074-8. s. 60

zločinecká skupina“, jejichž rozdíl necht' je znám z následujícího výkladu těchto pojmů.

„*Organizovanou skupinou*“ se rozumí sdružení alespoň tří trestně odpovědných osob, kdy takové sdružení je založeno na určité dělbě úkolů mezi jednotlivé členy sdružení, a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje organizovaností, koordinovaností a plánovitostí. Tyto vlastnosti sdružení pak zvyšují pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu. V případě organizované skupiny zcela postačí, že se pachatel do skupiny fakticky včlenil a aktivně se podílel na páchání trestné činnosti.¹⁴⁰

Co se týče pojmu „*organizovaná zločinecká skupina*“, ta nám je dle ustanovení § 129 Trestního zákoníku známa jako společenství více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, která je zaměřena na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti.¹⁴¹ Organizovaná zločinecká skupina se od „pouhé“ organizované skupiny odlišuje pevnější organizační strukturou, a dále také tím, že se zaměřuje především na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti. Organizovaná zločinecká skupina se vyznačuje stálostí, nikoli jako skupina vytvořená *ad hoc*.¹⁴² Dle judikatury Nejvyššího soudu k naplnění zákonného znaku zaměřující se na „*soustavné páchání úmyslné trestné činnosti*“ vyplývá, že podstatným pro naplnění tohoto znaku postačí, jestliže takové společenství bylo ve svém základu zaměřeno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti; nemusí se tak výslovně stát.¹⁴³

Ze zákonné dikce vyvozujeme, že organizovaná zločinecká skupina je vytvořena a chápána jako společenství osob. Osobou se v tomto případě míní jak fyzická osoba, tak i osoba právnická, což vychází i ze skutečnosti, že „*trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině dle § 361 Trestního zákoníku se může dopustit i právnická osoba*“. Tato pak může být nejen podporovatelem takové organizované zločinecké skupiny, ale může ji i založit nebo se na její činnosti

---

¹⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. Organizovaná skupina. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právnický slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009

¹⁴¹ § 129, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁴² KOUDELKA, Zdeněk. Organizovaná zločinecká skupina, *Bulletin advokacie, odborný právnický portál* [online]. Copyright © [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/organizovana-zlocinecka-skupina>

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.4.2010, sp. zn. 11 Tdo 297/2009

spolupodílet. Organizovaná zločinecká skupina jako celek pak sama o sobě může mít i formu právnické osoby.¹⁴⁴

Pro účely této podkapitoly, a dalších souvisejících podkapitol, bych si dovolila užít pro „organizovanou skupinu“ a „organizovanou zločineckou skupinu“ společného pojmu, a to pouze „skupina“ či „organizovaná skupina“.

Organizovaný zločin tvoří značnou část obchodu s lidmi, jelikož zločinci obchodující s lidmi při svém jednání spoléhají na znaky jako nátlak, podvod, korupci a hrubou sílu, a to v každé fázi takového „podnikání“. Z povahy organizovaného zločinu, a tedy fungování jak organizované skupiny, tak organizované zločinecké skupiny, se jeví evidentním rozdělení jednotlivých úkolů. V souvislosti s obchodem s lidmi se taková dělba práce vměšuje do metod obchodníků, kterými jsou „nábor“, „přeprava“ a „ovládání“. Obchodníci při organizování si celého postupu jsou ovlivňováni variantami náborových technik, způsobů přepravy a formami využívání obětí. Obchodované oběti jsou nabírány ve všemožných účinných variantách, a to nejen jednotlivci, ale i různými národnostními skupinami, které jsou součástí jedné organizované zločinecké skupiny. Některými náborovými skupinami jsou vůči obětem cizinci, jindy jsou to jejich spoluobčané. Není žádným překvapením, že takové skupiny prostřednictvím svých členů působí na oběti i dlouhodobě, např. muž se vetře ženě do života jako její „partner“ a záhy, resp. poté, co dojde k vybudování si potřebné důvěry mezi mužem a ženou, ji postoupí další „podskupině“ organizované skupiny, a ta ji nejčastěji „prodá“ za účelem poskytování sexuálních služeb. Ve fázi přepravy jsou obchodníci, členové organizované skupiny, vystaveni výzvám co do způsobu, rychlosti a efektivnosti přepravy osob. Při obchodování s lidmi se postupuje obdobně jako u obchodování s drogami, a to tak, že musí být perfektně zkoordinován způsob přepravy spolu se způsobem obejití státních hranic a celních kontrol, a zajistit tak ničím nerušené uvedení zboží na konkrétní trh. Hranice se z pravidla přechází za pomoci úplatků či výměnou za jiné služby. Četnost takových ilegálních přechodů jsou kolikrát ku prospěchu nejen obchodníkům, ale i převaděčům, jelikož jsou prostě řečeno „již známí“. Obchodování s lidmi však má mimo uvedené i jiné unikátní skutečnosti. Lidský náklad musí být doslova

---

¹⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. § 129 [Organizovaná zločinecká skupina]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1375

„nakrmený“ a „ubytovaný“ v přepravní a doručující kondici. V některých případech je přeprava osob uskutečňována v nepříjemných podmínkách (lodě vystavené dešti a slunci), a tak se stane, že jedinci onemocní. V tomto směru tak organizovaná skupina musí zhodnotit případné ztráty, a dále do systematického plánu zahrnout lékařskou péči, které se jednotlivcům občas skutečně dostane.¹⁴⁵

5.1.5.1 Hierarchie v organizované skupině

Dle studie uznávaného amerického kriminalisty Ronalda Cresseyho zabývající se právě uspořádáním organizované skupiny, a která byla inspirována organizací Cosa Nostra, je systém organizované skupiny „*autoritářský a byrokratický, racionálně navržený se specifickými pravidly a procedurami*“. Chod celé skupiny byl tak zajišťován jejími členy na základě zaujetí konkrétních funkčních rolí v dělbě moci.¹⁴⁶

V této návaznosti se domnívám, že je nezbytné uvést i vztah organizovaného zločinu se státními strukturami. Dle mého názoru je propojenost organizovaného zločinu se státem tím nejtěžším faktorem, proti kterému se musí v rámci boji proti obchodování s lidmi postavit. Existují dvě teorie zabývající se těmito vztahy. První z nich staví na tezi, že „*stát a organizovaný zločin mohou koexistovat jako dva separátní fenomény v interakci či na bázi pevnějších vazeb*“. Základní princip je založen na paralele organizované kriminální sítě a autority mimo oficiální státní struktury, avšak tyto linie jsou propojeny silnou vazbou. Pro přiblížení k praxi tohoto typu se uvádí jako příklad situaci, kdy „*některé státní struktury (např. policie, pohraniční stráž) mohou být napojeny na organizovaný zločin, nicméně budou operovat bez posvěcení ze strany centrálních státních orgánů*“. Oproti tomu je druhá teorie postavená na splynutí organizovaného zločinu a státu v jeden celek. Zde již centrální státní orgány hrají významnější roli, jelikož hlavními příjemci benefitů ze spolupráce s organizovanou skupinou bývá nejen vláda, ale i prezident. Nutno dodat, že takový model není tolik opřený o slabé vlády

---

¹⁴⁵ SHELLEY, Louise I. Human trafficking : a global perspective. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 978-521-13087-5. s. 94 – 96, 100 – 102, 112

¹⁴⁶ ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. ISBN 978-80-210-5618-3. s. 34

jako spíše o zkorumpované politické úředníky. Jde o profitování jak z ekonomického, tak právě z politického hlediska.¹⁴⁷

Při utvoření hierarchie organizované skupiny praktikující obchod s lidmi se počítá s některými kategoriemi, které takovou hierarchii člení. Literatura v takovém upořádání uvádí „*pozici*“ a „*postavení*“ pachatele neboli člena skupiny. Na samotném vrcholu skupiny stojí vůdce skupiny neboli také „uzlový/klíčový“ pachatel, jenž disponuje exekutivní funkcí, rozděluje a vydává příkazy spolupachatelům. Hned po vůdci se objevují pachatelé zvaní „koordinátoři“. Ti plánují a řídí již konkrétní kriminální aktivity, např. mají na starosti organizaci transportu obchodovaných osob, úkolují dopravce apod. Tyto dvě pozice se v užším pohledu na hierarchické členění řadí do „vyšších pozic“. Druhou částí se logicky míní „nižší pozice“, kteří vykonávají konkrétní činnost, např. řidič transportního vozu. Mezi ostatní spolupachatele můžeme zařadit i osoby zaměstnané ve směnárnách, bankéře, finanční a právní poradce, padělatele dokumentů a další. V procesu obchodování se tak konkrétně uvádí v čele celé organizované skupiny „šéforganizace“. V kontextu klasického procesu obchodování s lidmi tak následují „náboráři či tipaři“, „vystavovatel/padělatel dokladů“, „převážce/doprovážce“, „vykořisťovatel“, „kontaktér“, další role jako např. ochranka v klubech, dohazovači zákazníků a externisté z „legálního“ prostředí jako např. tlumočník, právník, úředník a další.¹⁴⁸

5.1.5.2 Člen organizované skupiny jako přitěžující okolnost *ex lege*

Trestní zákoník v platném znění stanovuje výčet okolností, ke kterým soud přihlédně jako k přitěžujícím okolnostem v rámci jeho konečného rozhodnutí, a to konkrétně ustanovením § 42¹⁴⁹. Přitěžující okolnosti jako právně významné skutečnosti se hodnotí v neprospěch pachatele. Dle svého významu a závažnosti vedou k rozhodnutí o přísnějším druhu nebo výměry ukládaného trestu. Pro účely této podkapitoly nás zajímá pouze písmeno o) shora uvedeného § 42, které upravuje

---

¹⁴⁷ SOULEIMANOV, Emil. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8. s. 22

¹⁴⁸ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5. s. 35-36

¹⁴⁹ § 42, trestní zákoník

přítěžující okolnost spočívající v charakteristice osoby pachatele, jenž by měl být „organizátorem“, „členem organizované skupiny“ či „členem spolčení“, a to konkrétně otázka pachatele jako člena organizované skupiny. Proto, aby pachatel spáchal trestný čin jako člen organizované skupiny, není výslovně zapotřebí naplnění faktu, že se musí zdařit zjištění totožnosti všech členů organizované skupiny. Postačí, aby byly zjištěny reálně existující a vzájemné vztahy založené na součinnosti na realizování trestné činnosti, která vykazuje značnou míru plánovitosti. Tato přítěžující okolnost je dána i tehdy, pokud organizovanou skupinu tvoří účastník na trestném činu a dva pachatelé. Není tak podmínkou, aby všichni členové organizované skupiny byli současně i spolupachateli trestného činu dle ustanovení § 23 Trestního zákoníku. Členy skupiny můžou být i účastníci ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 trestního zákoníku.¹⁵⁰

Podstatou zařazení takové skutečnosti mezi přítěžující okolnosti je zvýšení společenské škodlivosti a závažnosti spáchaného trestného činu. Trestný čin obchodování s lidmi ve svém zákonném ustanovení § 168 odst. 3 písm. a) takovou skutečnost uvádí jako okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.¹⁵¹ Obdobně tak je tomu u odst. 3 písm. c) téhož paragrafu, což tento trestný čin navíc „povyšuje“ do mezinárodní roviny, a to částí znění písmena c) „*spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech*“. Z povahy znění příslušných částí § 168 je tak zřejmé, že tato přítěžující okolnost je již implementována do samotné skutkové podstaty.¹⁵²

6. Ilegální migrace

Migrace obecně znamená stěhování členů skupiny z jedné populace do jiné. Dle Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration) je Spojenými národy definována osoba migranta jako „*člověk, který mění svoji zemi, ve které sídlí*“. Díky migraci dochází k mísení kultur a lidstvu je tak poskytnut celosvětový rozhled. Pro tuto kapitolu však budou podstatné ty stinné stránky

---

¹⁵⁰ PÚRY, František. § 42 [Přítěžující okolnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 554

¹⁵¹ PÚRY, František. § 42 [Přítěžující okolnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 554

¹⁵² § 168, trestní zákoník

migrace, kam se řadí organizovaný zločin v podobě právě obchodu s lidmi a dalšího porušování základních lidských práv.¹⁵³

Obchodování s lidmi a pašování migrantů jsou dvě odlišná pojetí různých jednání, která mají pomyslně stejné či obdobné rysy, a proto často dochází k jejich nesprávnému zaměňování nebo sjednocování. Vyjasnění rozdílů mezi nimi je zásadní pro vývoj a provádění vládních politik. Jedním z rozdílů shledáváme v tom, že k pašování dochází na základě souhlasu, kdežto osoby považované za oběti obchodování s lidmi takový žádný souhlas nedávají. Otázka dobrovolnosti však bývá často veřejnými debatami označována jako nejasná, a to z důvodu překážek spojených s žádáním o azyl, které jsou kolikrát pro jedince příliš těžké, a tak v základě nezbyvá jiná varianta než využití služeb pašeráků, obchodníků (o kterých jejich pravé „postavení“ vlastně neví) či neoficiálních cestovních kancelářů.¹⁵⁴ Na pašované migranty mimo jiné není pohlíženo jako na oběti, jelikož oni pašerákům či převaděčům platí za usnadnění jejich pohybu a přechodu „z bodu A do bodu B“.¹⁵⁵ To však neznamená, že se jedná o činnost zákonem nepostihnutelnou; z pohledu čistě českého trestního práva, trestní zákoník převaděčství vymezuje jako trestný čin, a to konkrétně ustanovením § 340 trestního zákoníku, jehož základní skutková podstata uvedená v prvním odstavci uvedeného paragrafu zní takto: „*Kdo pro jiného organizuje nedovolené překročení státní hranice nebo jinému umožní či mu pomáhá nedovoleně překročit státní hranici nebo jinému po nedovoleném překročení státní hranice umožní či mu pomáhá přepravit se přes území České republiky nebo takové přepravení organizuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*“¹⁵⁶ Pro správné a dostatečné uchopení subjektivní stránky trestného činu dle § 340 trestního zákoníku je mimo jiné nutné posuzovat i to, zda pachatel jevil zájem o předložení platného cestovního dokladu „převáděné“ osoby a zda vůbec mohl rozpoznat neplatnost takového dokladu.¹⁵⁷ V otázce případného úmyslu pachatele tohoto trestného činu se můžeme případně opřít i o takové jeho jednání, které tkví v předání pozměněných osobních dokladů

---

¹⁵³ HODAČ, Jan a Tomáš KOTRBA. *Učebnice globalizace*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-33-4. s. 211

¹⁵⁴ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. *What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law*. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 86

¹⁵⁵ Human Trafficking & Migrant Smuggling: Understanding the Difference | U.S. Embassy in Lebanon. U.S. Embassy in Lebanon [online]. Copyright © [cit. 04.03.2021] Dostupné z: <https://lb.usembassy.gov/human-trafficking-migrant-smuggling-understanding-difference/>

¹⁵⁶ § 340, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 3 Tdo 631/2017

třetí osobě, a to s vědomím, že takové doklady budou při přechodu státních hranic užity a vydávány za pravé.¹⁵⁸ Pašování je obecně a s mezinárodním dopadem charakterizováno jako ilegální vstup či jiný mezinárodní pohyb, a to buď tajně nebo podvodem, ať už za účelem zisku nebo jiným cílem.¹⁵⁹

Protokoly OSN uvádějí definice pašování a obchodování, které jsou široké a poměrně detailní, a dále také věnují pozornost i zprostředkovatelům a pomahačům, co do jejich samotné úlohy, nikoli jen a pouze hlavním aktérům a jejich obětem. Ty země, které dané protokoly podepíší, se tím zavazují k tomu, že postaví mimo celou řadu ilegálních činností, budou stanovené zákony uplatňovat, spolupracovat při ochraně a repatriaci obětí, vyměňovat si informace a společně se podílet na zabezpečení hranic. Zároveň zdůrazňují, že ilegální migrace sama o sobě není dle mezinárodního práva protiprávním činem a požadují soucitný přístup k obětem, příkladně zaručení práva oběti na návrat do vlasti namísto jejich zadržování v zemi, kde byla oběť odhalena.¹⁶⁰ Dle Protokolu proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky doplňující Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, jako stěžejního právního předpisu mezinárodní migrační problematiky, se pašováním přistěhovalců rozumí „*zprostředkování nedovoleného vstupu osoby na území smluvní strany, jejímž není tato osoba státním občanem ani v ní nemá trvalý pobyt, s cílem získat, přímo či nepřímo, finanční nebo jiný hmotný prospěch*“.¹⁶¹ Zároveň je tímto Protokolem upravena i ochrana a pomoc např. tak, že každá smluvní strana má přijmout taková opatření, kterými bude přistěhovalcům poskytnuta náležitá ochrana před násilím, které proti nim může být užito v důsledku toho, že by se stali předmětem jednání uvedeného v čl. 6 tohoto Protokolu.¹⁶²

Převaděčství vedoucí k nelegální migraci je často co do organizační strategie velmi náročný proces. Není tak divu, že se tímto fenoménem z pravidla zabývají organizované zločinecké skupiny, jejichž typické funkce a činnosti jako je

---

¹⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 5. 2013, sp. zn. 6 Tdo 1560/2012

¹⁵⁹ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. Human trafficking and modern slavery law and practice. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 12

¹⁶⁰ NAÍM, Moisés. *Černá kniha globalizace*. Praha: Vyšehrad, 2008. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-866-2. s. 100

¹⁶¹ Čl. 3, Sdělení č. 77/2013 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o Protokolu proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky doplňujícím Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

¹⁶² Čl. 16, Sdělení č. 77/2013 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o Protokolu proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky doplňujícím Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

organizační struktura skupiny, a především dělba moci, jsou pro nelegální převod migrujících osob v zásadě rysy společnými. Organizované skupiny specializující se na nelegální převaděčství tohoto typu se obvykle zaměří na konkrétní teritoriální okruh, a to převážně pro tu část celého plánovaného procesu, která se týká činnosti při přebírání migrantů i při jejich přepravě do další země. Pověřené osoby z organizované skupiny, které bývají jak z cílové, tak z tranzitní země, se při výkonu svého úkolu zaměřují na konkrétní část hranic; tím je demonstrována zmíněná teritorialita. Celý proces je v základě postaven na dodavatelích migrantů, na organizátorovi, který takové migranty přebírá, a dále ubytovatelích, osob zajišťujících onen dohled na hranicích, osob zajišťujících transport a dalších průběžně spolupracujících. V případech mnohem komplikovanějších migračních procesů je agenda zúčastněných osob širší např. o tlumočníky, organizátory v cizině a v „domovských“ státech, nižší organizační složku, hlídače či osoby zajišťující až leteckou přepravu.¹⁶³

Mezinárodní organizace pro migraci zaznamenala za posledních 10 let (dle zdroje za léta 2009–2019) více než 20 % mezinárodních cest obchodu s lidmi za pomoci pašeráckých organizací.¹⁶⁴

6.1 Pašování migrantů v souvislosti s trestným činem obchodování s lidmi

Nejasnost mezi fenomény převaděčství a obchodování s lidmi je ve veřejné diskuzi velkým problémem.¹⁶⁵ Přestože se jedná o odlišné pojmy, je nutno brát v potaz jejich propojení a vzájemnou návaznost. Je velmi důležité pochopit rozdíl mezi následujícími:

- i. jedinci, kteří jsou pašovanými osobami; a

---

¹⁶³ SCHEINOST, Miroslav a NETÍK, Karel. *Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-104-2. s. 20-22

¹⁶⁴ DAVID, Fiona. *Migrants and their vulnerability*. International Organization for Migration. [cit. 24.03.2021]. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migrants_and_their_vulnerability.pdf s. 29

¹⁶⁵ SKŘIVÁNKOVÁ, Klára, *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. Praha: La Strada Česká republika, 2006. s. 18 Dostupné z: https://www.strada.cz/images/Publikace/Obchodovani/obchod_s_lidmi_za_ucelem_nucene_prace_v_evrope.pdf

ii. těmi, kteří jsou obětmi obchodování.

Často totiž oběti věří, že jsou pašovanými osobami, ale stanou se právě obětmi obchodu s lidmi, a to z pravidla během převodu, popř. až v cílové zemi. Hlavními spouštěči, které v migrantech vzbuzují touhu po působení na území jiného státu, než kterého jsou občany, bývají faktory jako politická nestabilita, ekonomické tlaky či problémy ve sféře životního prostředí. Aby jednotlivec spadl do definice obchodování s lidmi, a byl tak považován za oběť obchodování, musel by být přemístěn za účelem vykořisťování, což vyplývá ze samotné již mnohokrát zmiňované definice trestného činu obchodování s lidmi. Proces pašování může velmi snadno plynule přejít do obchodování, kdy se pak z pašeráků stanou jednoduše obchodníci, popř. jsou migranti předáni dalším osobám, které jsou migrujícími osobami považovány za pašeráky, ačkoli se již jedná o obchodníky.¹⁶⁶

Přechod od migrace k obchodu je často založený na zneužívání citlivé situace migrantů. V takové pozici se zneužívané osoby ocitnou ihned poté, co dorazí do cílové země. Pachatelé často svou nadvládu nad obětmi opírají o izolaci, neznalost práva migrantů nejen v cílové zemi, ale i v tranzitní zemi, jazykovou bariéru a další. Neznalost místní kultury či zeměpisu jejich nového bydliště vytváří mnohonásobnou závislost na svém pašerákovi, resp. obchodníkovi. Závislost se projevu i tak, že obětím se kolikrát podaří uniknout od „zaměstnavatele“, nicméně se po čase vrátí, jelikož byly zmanipulované do té míry a byly jim nastaveny takové podmínky, že nejsou schopné mimo komunitu samostatně fungovat. Pro takové pachatele je migrující osoba zcela jedinečným a nejdostupnějším materiálem pro obchod, a to obzvláště v případech, kdy obchod směřuje k vykořisťování v podobě domácích prací nebo prostituce, jelikož se jedná o činnosti, které jsou nejvíce izolované od okolního světa. Izolace podporuje právě onu neznalost jednotlivých práv migrantů a zamezuje se tím, aby oběti vyhledávaly případnou pomoc mimo utvořenou komunitu či mimo obchodníky.¹⁶⁷

---

¹⁶⁶ SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. *Human trafficking and modern slavery law and practice*. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9, s. 11-12

¹⁶⁷ SKŘIVÁNKOVÁ, Klára, *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. Praha: La Strada Česká republika, 2006. s. 19 Dostupné z: https://www.strada.cz/images/Publikace/Obchodovani/obchod_s_lidmi_za_ucelem_nucene_prace_v_evrope.pdf

Ilegální migranti se mnohokrát k obchodování s lidmi dostanou díky odpracování si nikdy nekončících dluhů. V některých případech je ilegálním migrantům jejich nevýhodná životní situace téměř doslova a úmyslně vnucena, v důsledku čehož se přirozeně dostali mezi obchodované osoby.¹⁶⁸ Existují ovšem i takoví migranti, kteří souhlasí s pracovními podmínkami, které jsou znatelně horší než minimální podmínky pro konkrétní práci, jenž jsou zakotveny v právním řádu pro ně nového státu, jelikož se jim zdají, a to na základě jejich nedostatečné informovanosti, lepší než možnosti, jaké by jim případně byly dostupné.¹⁶⁹

Další propojení pašeráctví a obchodování s lidmi se ukazuje např. prostřednictvím organizování podvodných sňatků známých též jako tzv. „*sňatky s výhodou*“. Ta část takové procedury, která se pojí s obchodem se obvykle vztahuje na obchodované ženy, a to přesně za účelem uzavření takového podvodného sňatku, kdy povinností ženy spočívá v uzavření manželství s mužem z tzv. třetí země. Celý tento proces je organizován za účelem „*zprostředkování vstupu a pobytu příslušníků třetích států na území EU, dále k pobírání sociálních dávek a po rozvodu také k přivedení vlastní rodiny do EU*“. Taková forma pomyslného vykořisťování (v tomto případě vykořisťování uvedené ženy) však ne v každém státu Evropy je nelegálním. V České republice jsou podvodné sňatky posuzovány jako forma obchodování s lidmi, tedy se jedná o trestnou činnost, avšak např. v Irsku lákání žen s úmyslem jejich zneužití pro podvodné sňatky není považováno za trestný čin.¹⁷⁰

Studie zabývající se bývalých obětí obchodování s lidmi ve formě nucených sňatků a domácího otroctví, kteří migrují do Evropy naznačují, že osoby, které již dříve byly oběťmi jedné z forem „moderního otroctví“ se velmi často takovou obětí stanou znovu. Důvodů bývá mnoho, ale nejčastěji se taková osoba stane znovu zranitelnou, což může být způsobeno ztrátou finančních prostředků a nedostání se

---

¹⁶⁸ NAÍM, Moisés. *Černá kniha globalizace*. Praha: Vyšehrad, 2008. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-866-2. s. 20

¹⁶⁹ STRÍTECKÝ, Vít a TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9. s. 22

¹⁷⁰ ZEŽULOVÁ, Jana, JUDr., *Zpráva o činnosti národní korespondentky, její zástupkyně a členů týmu pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, domácí a sexuálně motivované násilí a pro ochranu práv obětí trestných činů za 2019*, publikováno dne 31.1.2020. Nejvyšší státní zastupitelství České republiky. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/NK_obchodovani_s_lidmi.pdf, s. 25, 27

mezilidské pomoci, díky které by bývalá oběť byla znovu začleněna do normálního života, nebo ji není poskytnuta podpora pro návrat do domovské země.¹⁷¹

6.2 Migrační politika

Fenomény jako obchodování s lidmi, pašování osob a ilegální migrace se svým způsobem dotýkají kombinace komplexních pojmů svoboda, bezpečnost a spravedlnost. Tato kombinace tak vyvolává veřejnou otázku, jakým vhodným a účinným způsobem dosáhnout rovnováhy mezi základními zájmy spojenými s těmito pojmy. Současná migrační situace v rámci EU je důkazem, že se nejedná o jednoduchou otázku k řešení. Na jedné straně členské státy EU sdílejí stejné základní hodnoty, jejichž jednotlivé politiky by měly brát tyto hodnoty v potaz při reagování na azyl a migraci. Členské státy EU dále mají zajistit, aby se s jedinci žádajícími o mezinárodní ochranu zacházelo takovým způsobem, který je v souladu s¹⁷² „Ženevskou úmluvou ze dne 28. 7. 1951 a Protokolem ze dne 31. 1. 1967 o právním postavení uprchlíků a dalšími příslušnými smlouvami“¹⁷³ Tyto povinnosti jsou dále konkretizovány v sekundárních právních předpisech o azylu a migraci. Na druhou stranu, vše se ukazuje v praxi jako velmi obtížné.¹⁷⁴

Další podstatný unijní právní dokument byl dne 23. 9. 2020 předložen Evropskou Komisí. Je jím nový pakt o migraci a azylu, který stanovuje spravedlivější a evropský přístup k řízení migrace a azylu. Obecně se jedná o nový akční plán EU proti pašování migrantů na období 2021-2025. Hlavním cílem paktu je zavést komplexní, a hlavně udržitelnou politiku, která bude poskytovat humánní a efektivní dlouhodobou reakci na současné výzvy nelegální migrace, má se zabývat rozvojem legálních migračních cest a podporou lepší integrace uprchlíků a jiných nově příchozích, a dále má pojednávat o prohloubení migračních partnerství se zeměmi původu a takový tranzit, který bude vzájemným prospěchem. Tento pakt uvádí nový mechanismus řízení vztahující se ke spravedlivějšímu rozdělení

---

¹⁷¹ DAVID, Fiona. *Migrants and their vulnerability*. International Organization for Migration. [cit. 24.03.2021]. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migrants_and_their_vulnerability.pdf, s. 39

¹⁷² HAVERKAMP, Rita, Ester Karnell, and Claes Lernestedt. *What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law*. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 82

¹⁷³ Čl. 78 odst. 1, Smlouva o fungování Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>

¹⁷⁴ HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. *What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law*. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN 978-1-50992-151-5 s. 82

odpovědnosti a účinné solidaritě mezi jednotlivými členskými státy, přičemž vnitrostátní systémy řízení migrace budou stále více integrovány do evropského celku. Pakt se též snaží vybudovat kompletní systém poskytující základní nové nástroje pro rychlejší a integrovanější postupy – lepší správu Schengenského prostoru a také pro lepší flexibilitu a odolnost vůči krizím.¹⁷⁵

Tento nový akční plán se samozřejmě vyjadřuje i k problematice obchodování s lidmi. Vzhledem k tomu, že podstatou této trestné činnosti je nerespektování lidských životů, dochází tak k poškozování humanitárních cílů EU, a i cílů EU v oblasti oné řízené migrace, tudíž je v novém akčním plánu prostor i pro boj proti zločineckým sítím a v souladu se strategií týkající se bezpečnosti unie EU plánuje posílit spolupráci a podporovat činnost donucovacích orgánů v boji proti převaděčství migrantů, které je právě to, co je spojováno s obchodováním s lidmi.¹⁷⁶ Přívětivější úprava migrace tak značně napomůže potenciálním obětem obchodu s lidmi.

7. Boj proti obchodování s lidmi

Poslední kapitolu budu věnovat boji proti obchodování s lidmi, a to jak v rámci národní strategie, tak i strategie nadnárodní. Tvrzení, že obchodování s lidmi je fenoménem globálního rozměru ve vztahu k této práci není žádnou novinou. Je proto nutné boj proti tomuto trestnému jednání chápat v celosvětovém rozměru. S bojem proti takovému nezákonnému obchodu jsou spojeny i pomáhajícími organizacemi, které v této kapitole též představím. Závěrem bych dále chtěla uvést aktuální statistiky, které problém více zosobní.

7.1 Národní strategie

V České republice oblast obchodování s lidmi spadá do působnosti Ministerstva vnitra, konkrétně odbor prevence kriminality, který každoročně vypracovává tzv. „Zprávu o stavu obchodování s lidmi v České republice“ a na období z pravidla čtyř let vydává tzv. „Národní strategii boje proti obchodování

---

¹⁷⁵ European Agenda on Migration, *New Pact on Migration and Asylum*, European Commission [online].[cit. 12. 03. 2021] Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/new-pact-on-migration-and-asylum_en

¹⁷⁶ Sdělení Evropské komise Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů č. COM/2020/609 final, o novém paktu o migraci a azylu. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS-SK/TXT/?uri=CELEX:52020DC0609>

s lidmi v České republice“. Aktuální dokument o národní strategii je na období od roku 2020 do roku 2023.¹⁷⁷

Zásadním problémem, na který se celá strategie primárně soustředí, je nedostatečná informovanost řešené problematiky, a to jak na poli široké laické veřejnosti, tak i mezi profesionály v oboru. S tím je spojeno i plánované proškolení, vzdělávání a jiné přípravy policejních orgánů a dalších účastných subjektů. Ze zahraničí často dochází ke kritice českého trestněprávního systému ve světle nedostatečného vzdělávání soudců a státních zástupců právě v otázkách obchodování s lidmi. Tato kritika se nejčastěji dotýká neexistence povinného vzdělání uvedených institucí v této inkriminované oblasti. Průběžně dochází k upevňování a k inovacím ve spolupráci s aktivními účastníky působícími v sociálně odloučených lokalitách. Mělo by dojít i k posílení spolupráce jednotlivých subjektů, a to jak na národní úrovni, tak i nadnárodní. Jak je v této práci uvedeno v předchozích kapitolách, jedním z faktorů, které zjednodušují pachatelům provádět tuto nelegální činnost, je neznalost oběti poměrů cílové země, a to především co do pracovních nabídek a standardních pracovních podmínek. Pro zlepšení srozumitelnosti informací týkající se práce v České republice, je národní strategií plánováno vytvoření tzv. „*Karty základních práv a povinností zaměstnavatele a zaměstnance v ČR*“. Tento úkol se dotýká i prevence obchodování s lidmi, což je jedním z dalších nastavených cílů strategickým plánem. Nejzávažnější překážkou je neúspěšné odhalování obětí tohoto trestného činu. Proto je další snahou strategie vypracovat jednotný seznam ukazatelů (indikátorů), s jejichž pomocí bude snazší identifikovat případně oběti. S tímto mimo jiné podstatně souvisí otázka spolupráce se subjekty působící nejen v odvětví trestního práva, ale např. i v pracovním právu, a to v mezinárodní sféře.¹⁷⁸

Zvláštní péče se v české národní strategii věnuje pomoci obětem, jelikož jsou skutečným a podstatným klíčem ke zvýšení efektivity odhalování jednotlivých obchodů. Zaměření na oběti tak má formu např. zjištění a následné zajištění dobrovolného návratu obětí do domovské země či podpora vzniku příručky určené

---

¹⁷⁷ Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2019*, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2019-001-pdf.aspx> s. 9

¹⁷⁸ Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020-2023*, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-na-obdobi-2020-2023-pdf>. s. 6, 10, 19-21

zvláště zranitelným obětím, která by měla být vytvořena za spolupráce Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi a její hlavní výhodou má být její mnohojazyčný překlad.¹⁷⁹

7.2 Nadnárodní strategie

Nadnárodní strategie lze zjednodušeně představit jako apel na národní strategie boje proti obchodování s lidmi, aby tyto byly postaveny na základě jednomyslných rysů, a aby tím byla zachována co největší jednotnost takového boje.

Za stěžejní bod mezinárodní strategie můžeme považovat Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, doplňující Konvenci Spojených národů proti mezinárodnímu organizovanému zločinu, v předchozích kapitolách již zmíněný, tzv. Palermský protokol. Tento protokol již ve svém článku 2 stanovuje vlastní účel spočívající v prevenci a boji s obchodováním s lidmi, a to se zvláštním zřetelem na ženy a děti, což osobně považují za velmi citlivou skupinu obětí. Dále se zabývá ochranou a pomocí obětem takového nelegálního obchodu a snaha zahajovat a podporovat spolupráci mezi členskými státy za účelem dosažení předchozích dvou cílů.¹⁸⁰ Je velice podstatné klást důraz na onu spolupráci, jelikož to je dle mého názoru jediná cesta, jak zamezit či alespoň minimalizovat četnost případů obchodu s lidmi.

Stejně jako česká strategie boje proti obchodování s lidmi i nadnárodní strategie se zabývá oběťmi obchodu. Článek 6 Palermského protokolu akcentuje repatriaci obětí, čímž ukládá členským státům povinnost zajistit obětem, jež mají v tomto členském (domovském) státě trvalý pobyt či jsou jeho státním příslušníkem, řádné a bezpečné navrácení se do tohoto domovského členského státu, a to bez zbytečného či bezdůvodného odkladu. Je zapotřebí brát v potaz otázku dobrovolnosti tohoto přesunu.¹⁸¹ Palermský protokol upravuje i otázku bezpečnosti a kontroly dokumentů, což se projevuje opatřeními přijatými členskými státy, která

---

¹⁷⁹ Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020-2023*, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-na-obdobi-2020-2023-pdf>. s. 22,24

¹⁸⁰ Čl. 2, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV

¹⁸¹ Čl. 8, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV

můžou být zapotřebí v rámci dostupných prostředků k zajištění vydání kvalitních cestovních dokumentů, aby nemohlo dojít k jejich zneužití či k jejich jednoduchému padělání, neoprávněnému pozměnění, kopírování apod. Dále je potřeba, aby členským státem byla zajištěna integrita a bezpečnost daných cestovních nebo identifikačních dokumentů, jenž jsou vystaveny členskými státy.¹⁸²

Jak jsem se zmínila v předchozí podkapitole o národní strategii, České republice je ze stran zahraničí ve věci obchodování s lidmi vytýkána nedostatečná vzdělanost a informovanost v této problematice. I na tuto část boje pomýšlí Palermský protokol tak, že

V rámci prevence je soustředěno i na povinnosti členských států týkající se podpory výzkumu, informování a tvorby mediálních kampaní, stejně jako sociálně-ekonomické iniciativy k prevenci a potírání obchodování s lidmi. Celá spolupráce, na kterou se klade mimořádný důraz, spočívá ve vzájemné součinnosti s nevládními organizacemi a jinými příslušnými organizacemi, a dalšími institucemi občanské společnosti. Zároveň mají být posílena další opatření typu vzdělávacího, sociálního nebo kulturního opatření.¹⁸³

Dodržováním tohoto protokolu ve vztahu k jednotlivým vnitrostátním právním řádům členských států je možné dosáhnout spojení národních a nadnárodních strategií.

7.3 Organizace

V návaznosti na předchozí podkapitolu, která se ke svému konci dotýká otázky spolupráce s nevládními organizacemi, stejně tak jako s dalšími obdobnými organizacemi či institucemi občanské společnosti, touto podkapitolou bych chtěla velmi stručně přiblížit dvě organizace, jejichž působnost zasahuje i na území České republiky.

---

¹⁸² Čl. 12, Protokol o prevenci, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV

¹⁸³ Čl. 9, Protokol o prevenci, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV

Jako první organizaci bych chtěla představit obecně prospěšnou společnost *La Strada Česká republika*. Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, která je „jedinou specializovanou organizací, která se v rámci ČR výhradně věnuje poskytování pomoci obchodovaným a vykořisťovaným osobám“. La Strada začala na území České republiky fungovat již v 90. letech 20. století. La Strada Česká republika je v podstatě součástí velkého uskupení mezinárodních organizací, jako je „*La Strada International*“, „*Platform for international cooperation on undocumented migrants*“ a „*Global Alliance Against Trafficking in Women*“. La Strada svou činností zasahuje do tří různých oblastí První oblast se týká pomoci tzv. „v terénu“, kdy pracovníci jsou v přímém kontaktu s postiženými skupinami či jednotlivci, dále se zabývá prevencí, vzděláváním a advokačním a lobby aktivitami se snaží navrhovat a podílet se na systémových a legislativních změnách, a tím předcházet a chránit práva a zájmy obětí.¹⁸⁴

La Strada se obecně zaměřuje na obchodované a vykořisťované osoby, a to jakýmkoli z již uvedených způsobů vykořisťování, a dále se také soustředí osoby jim blízké.¹⁸⁵ Co se týče lobby aktivit, těmito se La Strada snaží analyzovat a připomínkovat opatření proti trestné činnosti obchodování s lidmi, a to z hlediska zajištění práv obchodovaných osob. Obecně La Strada vstupuje do veřejné diskuze tohoto tématu se svými monitorovacími a výzkumnými aktivitami.¹⁸⁶

Jako druhou organizaci bych chtěla uvést Amnesty International. Jedná se o apolitické, nezávislé hnutí založené na dobrovolné činnosti lidí. Amnesty International má stejně jako La Strada mezinárodní rozsah. V České republice působí od roku 1991; do roku 1989 byla aktivita takové organizace a jí podobné v České republice (Československé socialistické republice) striktně zakázána. Zaměřením Amnesty International je širší než v případě La Strady, která se výslovně specializuje na pomoc obětem obchodování s lidmi. Amnesty International bojuje obecně proti bezpráví a nesvobodě. Usiluje tedy o dodržování všech lidských práv po celém světě. Svým záplem se v roce 1977 zapsala i mezi

---

¹⁸⁴ O nás - *LaStrada Česká republika o.p.s.* [online]. Copyright © 2015 LaStrada Česká Republika o.p.s. [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/cz/o-nas>

¹⁸⁵ Komu jsou naše služby určeny - *LaStrada Česká republika o.p.s.* [online]. Copyright © 2015 LaStrada Česká Republika o.p.s. [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/cz/komu-jsou-nase-sluzby-urceny>

¹⁸⁶ Advokační a lobby aktivity - *LaStrada Česká republika o.p.s.* [online]. Copyright © 2015 LaStrada Česká Republika o.p.s. [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/cz/advokacni-a-lobby-aktivity>

držitele Nobelovy ceny míru za „*přínos k obraně svobody, spravedlnosti a tím i míru na celém světě*“. V současné době má poradní postavení při OSN. Činnost této organizace se řídí dle nastavených cílů, mezi které patří, a zároveň jsou svým způsobem spojené i s obchodem s lidmi, je např. „*dodržování základních lidských práv a svoboda kdekoliv na světě*“, „*zajištění základních práv uprchlíků*“, „*boj proti násilí na ženách a domácímu násilí*“ či „*boj proti chudobě*“. Těchto cílů dosahují prostřednictvím kampaní a výzkumů vycházejících z ověřených faktů. Snaží se zlepšit informovanost a rozšířit společenské povědomí o nekalostech dotýkajících se porušování základních lidských práv a svobod.¹⁸⁷

7.4 Statistiky

Dle mého názoru je pro přiblížení si trestného činu obchodování s lidmi vhodné uvést i konkrétní statistiky. Proto v této kapitole budu čerpat z aktuálních statistických údajů vedených Ministerstvem vnitra, které rozdělím do tří tabulek. První tabulka se bude věnovat zjištěným a objasněným případům v letech 2011 - 2019, druhá tabulka zaznamená počet stíhaných a vyšetřovaných osob trestného činu obchodování s lidmi v témže časovém úseku a třetí tabulkou zpracuji údaje týkající se obětí trestného činu obchodování s lidmi, a to v období od roku 2016 do roku 2019.

Tabulka č. 1 – Zjištěné a objasněné případy trestného činu obchodování s lidmi v letech 2011 - 2019

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Celkem zjištěno trestných činů	19	24	18	20	18	22	16	13	20
Z toho: objasněny	11	18	11	14	7	15	11	9	12
dodatečně objasněny	6	4	5	5	2	2	5	0	4

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2019, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2019-001-pdf.aspx>

¹⁸⁷ O Amnesty. Amnesty International Česká republika [online]. Copyright © Amnesty International Česká republika [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/hnuti>

Z Tabulky č. 1 je zřejmé, že v popisovaném období nebyly všechny předmětné trestné činy objasněny, a to ani dodatečně. Zcela neobjasněné trestné činy se tak pohybují v rozmezí od 1 do 9 případů. Nejúspěšnějším rokem byl rok 2017, v němž došlo k objasnění všech zjištěných trestných činů obchodování s lidmi. Naopak nejméně úspěšným rokem byl rok 2014, ve kterém počet těchto neobjasněných trestných činů dosáhl čísla 9.

Tabulka č. 2 – Počet stíhaných a vyšetřovaných osob z trestného činu obchodování s lidmi v letech 2011 - 2019

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Celkem vyšetřováno či stíháno osob	29	22	25	16	12	23	24	15	24
recidivisté	9	5	10	6	2	9	9	4	3
muži	20	15	20	8	6	17	21	11	12
ženy	9	7	5	8	6	6	3	4	12
občané ČR	22	19	23	13	8	22	18	13	18
cizinci	7	3	2	3	4	1	16	2	6

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2019, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2019-001-pdf.aspx>

Z Tabulky č. 2 můžeme jednoduše dospět k závěru, že nejčastějšími osobami vyšetřovanými či stíhanými pro uvedený trestný čin jsou mužského pohlaví a občany České republiky. Pouze v roce 2017 byly stíhané či vyšetřované osoby ve valné většině státními občany jiné země.

Tabulka č. 3 – Oběti trestného činu obchodování s lidmi v letech 2016 - 2019

	2016	2017	2018	2019
Celkem obětí	38	14	11	23
Z toho: muži do 18 let	1	0	0	0
muži nad 18 let	0	4	0	0
ženy do 18 let	8	10	11	15
ženy nad 18 let	29	0	0	3
muž neznámého věku	0	0	0	4
žena neznámého věku	0	0	0	1

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2019, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2019-001-pdf.aspx>

Tabulka č. 3 nám ukazuje poměr mužů a žen dvou věkových kategorií, ze které vyplývá, že nejčastější obětí za zmapované období je žena ve věku do 18 let, což odpovídá tezím v této diplomové práci, které se týkají obchodovaných žen za účelem sexuálního vykořisťování, ačkoli z této tabulky není zřejmé, zda se skutečně jedná o ženy takto vykořisťované.

Závěrem této podkapitoly si dovoluji uvést, že Tabulka č. 2 a Tabulka č. 3 značně potvrzují teorie o obětech a pachatelích, jež se prolínají celou diplomovou prací, a to především v otázkách pohlaví a věku těchto osob, na něž zmíněné tabulky prioritně poukazují. Tabulka č. 1 má ryze orientační povahu co do množství řešených případů trestného činu obchodování s lidmi v rámci České republiky.

8. Závěr

K psaní diplomové práce jsem přišla s některými myšlenkami, které se do značné míry opíraly o nedokonalé společenské povědomí o trestném činu obchodování s lidmi. Proto jsem si jako cíl nastavila bližší seznámení s tímto kontroverzním tématem. Poněvadž se jedná o transnacionální trestnou činnost, celou práci se snažím celosvětově propojovat, a tím neustále zdůrazňovat onu globální perspektivu. Každé kapitole této práce jsem stanovila konkrétní účel, který svým obsahem naplňuje.

První kapitola dotýkající se problematiky nás má seznámit s historickým vývojem, a to s ohledem na následnou kontinuitu celé práce. Za podstatné zjištění v této kapitole považuji období, kterým začalo docházet k pohlížení na otroky (obchodované lidi), jako na lidské bytosti s náležitými právy. K tomuto zlomu docházelo postupně v průběhu 18. a 19. století, nicméně rozhodným faktorem byla především geografická oblast, ve které k obchodu s otroky za účelem zneužívání jejich pracovní síly docházelo. Další kapitola svým obsahem navazuje na kapitolu o dějinách nedávnou a současnou právní úpravu trestného činu obchodování s lidmi v rámci českého právního řádu a mezinárodních právních dokumentů. Českou právní úpravu je nezbytně nutné vykládat v souladu s příslušnými mezinárodními dokumenty, ostatně jak je stanoveno samotnou Ústavou České republiky.

Po uvedených kapitolách přichází dvě nejdůležitější, v nichž se zabývám jednak rozbohem a definováním si trestného činu obchodování s lidmi a další trestné činnosti přímo související. Jako tomu bylo v předchozí kapitole i v kapitole zabývající se rozbohem a definováním obchodu s lidmi jsem si dovolila pro přehlednost a snazší orientaci v pojmech, stejně tak pro lepší naplnění účelu této kapitoly rozdělit ji na „českou“ část a „mezinárodní“ část. Je však zapotřebí k tomuto členění přistupovat ne příliš radikálně, jelikož se i tyto části jednoznačně propojují. Zvláštní podkapitolu jsem ponechala čistě pojmu „oběť“, protože oběť je absolutně klíčovou figurou v celém problému, kterou když budeme schopni náležitě uchopit a rozpoznat, mohl by být boj proti obchodování s lidmi mnohem lehčí, než doposud je. S tím je pochopitelně spojena řádná znalost znaků, jenž napomáhají oběti identifikovat. I těmto je věnována jedna podkapitola.

Neodmyslitelnou součástí předmětu této diplomové práce je již zmíněná existence související trestné činnosti, která v sobě zahrnuje nespočet forem vykořisťování. V práci tak rozpracovávám pracovní vykořisťování v podobě nucené práce, sexuální vykořisťování jako prostituci a jiné sexuální služby a nelegální obchod s lidskými orgány. Tyto podkapitoly jsou cílené na vysvětlení a obeznámení dopadů jednání pachatelů trestného činu obchodování s lidmi, resp. přesné vytyčení a specifikování důvodů, pro které je s jedinci obchodováno. Není opomenuta ani důležitá vazba obchodování s lidmi na organizovaný zločin včetně uvedení základních principů organizovaných skupin a české zákonné úpravy.

Široká veřejnost často nerozeznává proces obchodu s lidmi a ilegální migrace, proto i tohoto tématu se v diplomové práci dotýkám, a především se soustředím na konkrétní odlišnost spočívající v otázce individuálního uvážení jednotlivých osob ohledně jejich vlastního transportu (v případě mezistátní roviny).

Poslední kapitolu věnuji české a mezinárodní strategii boje proti obchodování s lidmi. Osobně si myslím, že aktuální strategie jsou co do teorie poměrně dostatečné, nicméně se domnívám, že je důležité více se soustředit na oběti. Na aplikační praxi je potřeba neustále a mnohem intenzivněji pracovat. Z dostupných zdrojů mi vyplývá nutnost posunu ve vzdělávání členů právního stavu, v prevenci a dalších aktivitách zaměřených na informování veřejnosti.

Na základě výše uvedených skutečností a veškerých dalších postřehů a zjištění v diplomové práci bych se rozhodně nebránila rozšiřování okruhu informovaných osob i na mladistvé a směřovat tak různé přednášky do základních a středních škol. S ohledem na statistické údaje je právě skupina mladistvých jednou z těch ohrožených, a to do značné míry díky neznalosti tohoto problému. Na to pachatelé velmi často spoléhají. Domnívám se tak, že by v rámci českého trestněprávního systému měla být mnohem precizněji řešena právě ochrana mladistvých.

Dále považuji za velice důležité posilovat spolupráci s nevládními organizacemi, které se obchodováním s lidmi aktivně zabývají, jelikož se zdá, že tyto mají paradoxně širší pole působnosti, především v mezinárodních kruzích než vládní organizace.

9. Cizojazyčné resumé

The aim of the diploma thesis is to acquaint reader with problem of the human trafficking crime. Whole thesis shows necessity of international cooperation and also shows Czech perspective of the issue.

The diploma thesis is divided into consequential chapters. The first part is historical excursion that dates back to the time of the first sources of law, namely Mesopotamia. It goes through the Middle Ages, the Modern age and Modern history, focusing on the problem of the “White slavery”. In this connection, the thesis progresses to the current regulation of the human trafficking crime in the Czech Penal code and relevant international treaties.

Following part of the thesis focuses on defining human trafficking using Czech principles of criminal law and on analysing international definition by set of three crucial elements. It is important to keep Czech and international definitions interconnected. Significant point is the specification of the trafficked victim as a key person in the entire human trafficking chain. Furthermore, the thesis deals with various forms of exploitation, such as forced labour, prostitution or illegal trafficking in human organs. Such forms are an integral part of the crime of trafficking in human beings, as it is the final stage of this illegal trade.

The last part includes the differentiation of illegal migration and human trafficking. This difference is not generally known. Professionals and the public do not clearly distinguish a significant difference. The thesis closes with a brief mention of the Czech and international fight against human trafficking, depicting existing counter-measures and importance of the overall human trafficking issue.

As mentioned above, the main idea of the thesis is to introduce the problem around human trafficking. The aim is to improve all existing measures to combat fight against trafficking in human beings.

10. Seznam použité literatury a zdrojů

Monografie:

1. ADAMUS, Vladimír. *Mezinárodní dokumenty o lidských právech: anglicky a česky*. Praha: Linde, 2000. ISBN 80-7201-221-5.
2. BATSELÉ, Filip. *Liberty, slavery and the law in early modern Western Europe : omnes homines aut liberi sunt aut servi*. Cham, Switzerland: Springer, 2020. Print. ISBN 978-3-030-36854-8.
3. BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Sexuální vykořisťování jako forma závažné organizované kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-103-5.
4. CEJP, Martin a MAREŠOVÁ, Alena. *Variantní scénáře vybraných druhů kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-074-8.
5. GALLAGHER, Anne T. *The international law of human trafficking*. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 9780511761065.
6. HANCOCK, Ian. *Země utrpení: dějiny otroctví a pronásledování Romů*. Praha: Signeta, 2001. Droma. ISBN 80-902608-3-7.
7. HAVELKOVÁ, Barbara a BELLAK-HANČILOVÁ, Blanka, ed. *Co s prostitucí?: veřejné politiky a práva osob v prostituci*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-149-7.
8. HAVERKAMP, Rita, KARNELL, Ester, and LERNESTEDT, Claes. *What is wrong with human trafficking? : critical perspectives on the law*. Oxford: Hart, 2019. Print. ISBN: 978-1-50992-151-5.
9. HODAČ, Jan a Tomáš KOTRBA. *Učebnice globalizace*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-33-4.
10. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3.

11. KINCL, Jaromír, SKŘEJPEK, Michal, URFUS, Valentin. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.
12. KLÍMA, Josef. *Nejstarší zákony lidstva: Chammurapi a jeho předchůdci*. Praha: Academia, 1979.
13. KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-261-5.
14. KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2.
15. KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. ISBN 978-80-7422-236-8.
16. NAÍM, Moisés. *Černá kniha globalizace*. Praha: Vyšehrad, 2008. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-866-2.
17. SHELLEY, Louise I. *Human trafficking : a global perspective*. Cambridge New York: Cambridge University Press, 2010. Print. ISBN 978-521-13087-5.
18. SCHEINOST, Miroslav a NETÍK, Karel. *Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-104-2.
19. SOULEIMANOV, Emil. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8
20. SOUTHWELL, Philippa, BREWER, Michelle, JONES, Ben. *Human trafficking and modern slavery law and practice*. London: Bloomsbury Professional, 2018. Print. ISBN 978-1-78451-933-9.
21. STRÁTECKÝ, Vít a TOPINKA, Daniel. *Obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v teorii a praxi*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-11-9.
22. ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011. ISBN 978-80-210-5618-3.
23. ŠPONDROVÁ, Pavla, ed. *Obchodování s lidmi, problematika nucené práce: sborník z konference pořádané Ligou lidských práv a Radou Evropy*

- 15.12.2006 v Brně. Brno: Liga lidských práv, c2007. Práva v souvislostech. ISBN 978-80-903473-2-8.
24. TITZL, Boris. *Postižený člověk ve společnosti: hledání počátků*. Praha: Univerzita Karlova, 1998. ISBN 80-86039-30-7.
25. WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0929-5.
26. ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Dějiny psané Římem*. 3. dopl. vyd., 1. vyd. v ČS. Ilustroval Otakar POK. Praha: Český spisovatel, 1995. ISBN 80-202-0560-8.

Elektronická monografie:

1. SKŘIVÁNKOVÁ, Klára, *Obchod s lidmi za účelem nucené práce v Evropě: souhrnná zpráva o situaci ve Velké Británii, Irsku, České republice a Portugalsku*. Praha: La Strada Česká republika, 2006. s. 25 Dostupné z: https://www.strada.cz/images/Publikace/Obchodovani/obchod_s_lidmi_za_ucelem_nucene_prace_v_evrope.pdf

Právní předpisy:

1. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
2. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 506/1990 Sb., o sjednání Úmluvy č. 29, o nucené nebo povinné práci
3. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
4. Sdělení č. 77/2013 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o Protokolu proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky doplňujícím Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu
5. Sdělení č. 33/2017 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o sjednání Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV

7. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
8. Zákon č. 537/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
10. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů
11. Smlouva o fungování Evropské unie. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>
12. Sdělení Evropské komise Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů č. COM/2020/609 final, o novém paktu o migraci a azylu. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS-SK/TXT/?uri=CELEX:52020DC0609>
13. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Komentář:

1. ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PŮRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012

Důvodové zprávy:

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 537/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992

Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů

Judikatura:

1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.4.2010, sp. zn. 11 Tdo 297/2009
2. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 5. 2013, sp. zn. 6 Tdo 1560/2012
3. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, č.j. 7 Tdo 1261/2013-55
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2017, sp. zn. 3 Tdo 631/2017

Odborné články:

1. KUTÁLKOVÁ, Petra. *Odvracená tvář globalizace - vykořisťování, nucená práce a obchodování s lidmi*. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 18.02.2021]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/2670/ODVRACENA-TVAR-GLOBALIZACE---VYKORISTOVANI-NUCENA-PRACE-A-OBCHODOVANI-S-LIDMI.html/>
2. Organ Trafficking: The Unseen Form of Human Trafficking - ACAMS Today. Home - ACAMS Today [online]. Copyright ©2021 ACAMS LLC. All Rights Reserved [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: <https://www.acamstoday.org/organ-trafficking-the-unseen-form-of-human-trafficking/>
3. AMBAGTSHEER, Frederike. ZAITCH, Damián & WEIMAR, Willem (2013) The battle for human organs: organ trafficking and transplant tourism in a global context, *Global Crime*, 14:1, 6-8, DOI: 10.1080/17440572.2012.753323, dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/17440572.2012.753323>
4. KOUDELKA, Zdeněk. Organizovaná zločinecká skupina, *Bulletin advokacie, odborný právnický portál* [online]. Copyright © [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/organizovana-zlocinecka-skupina>

Internetové zdroje:

1. Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality. *Obchodování s lidmi* [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo vnitra České

- republiky [cit. 11.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/o-nas-prevence-kriminality-obchodovani-s-lidmi.aspx>
2. Evropský parlament oslaví 70. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv | Zpravodajství | Evropský parlament. [online]. [cit. 11.11.2020] Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20181031STO18174/evropsky-parlament-oslavi-70-vyroci-prijeti-vseobecne-deklarace-lidskych-prav>
  3. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. *Vláda České republiky*, publikováno dne 2.9.2011. [online] . [cit. 14.11.2020] Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-obcanskych-a-politickych-pravech-19851/>
  4. BABICKÁ, Karolína, *migraceonline.cz - Obchodování s lidmi z pohledu mezinárodního práva a jeho implementace do českého právního řádu*. [online]. Migrace a rozvoj. [cit. 14.11.2020]. Dostupné z: https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/obchodovani-s-lidmi-z-pohledu-mezinarodniho-prava-a-jeho-implementace-do-ceskeho-pravniho-radu#_ftn7
  5. Mnohostranné smlouvy - Portál justice. [online]. Copyright ©2017 Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 12.11.2020]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/mnohostranne-smlouvy?clanek=umluva-rady-evropy-o-opatrenich-proti-obchodovani-s-lid-2>
  6. What is Human Trafficking? United Nations Office on Drugs and Crime [online]. [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html>
  7. Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Obchodování s lidmi - Příručka pro pomoc obětem OPK/1/2018*, [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-pomoc-obetem.aspx>
  8. Odpověď na dotaz „Provázanost Úmluvy o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob s ostatními mezinárodněprávními nástroji – mohou je nahradit?“ Parlamentním institutem zastoupeným Mgr. Evou Tetourovou v červenci 2014. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/assets/pdf/studie-pi-2.pdf>

9. *Sněmovní tisk č. 1081/0* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2005, [cit. 12.11.2020]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=1081>
10. Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor bezpečnostní politiky, *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012-2015*, [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/material-obchod-s-lidmi-pdf.aspx>
11. Human Trafficking – *justice.gov.pg* [online]. Copyright © 2021 Department of Justice [cit. 19.02.2021]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.pg/index.php/2-uncategorised/261-human-trafficking>
12. Council of Europe's treaties, *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Being*, odstavec 79, [cit. 20.2.2021] Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800d3812>
13. Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 19.02.2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-rizeni.aspx>
14. Human Trafficking, *payoke.be*, [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <http://www.joint-efforts.org/websites/53/uploads/file/For%20Dummies%20Handout-Draft%20Copy.pdf>
15. United Nations Office on Drugs and Crime – *Human trafficking indicators* [online]. Copyright © [cit. 13.03.2021]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/HT_indicators_E_LOWRES.pdf
16. Ministerstvo práce a sociálních věcí - Návrh koncepce prevence pracovního vykořisťování občanů EU v České republice. [online]. Copyright © Ntd [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/846918/koncepce.pdf/01269e21-00d6-ee1f-93e6-e74b66b95567>
17. United Nations – Conference of the Parties to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Working Group in Trafficking in Persons, *Trafficking in persons for the purpose of removal of organs*, 2011, [cit. 01.02.2021] Dostupné z:

https://www.unodc.org/documents/treaties/organized_crime/2011_CTOC_COP_WG4/2011_CTOC_COP_WG4_2/CTOC_COP_WG4_2011_2_E.pdf

18. Human Trafficking & Migrant Smuggling: Understanding the Difference | U.S. Embassy in Lebanon. U.S. Embassy in Lebanon [online]. Copyright © [cit. 04.03.2021] Dostupné z: <https://lb.usembassy.gov/human-trafficking-migrant-smuggling-understanding-difference/>
19. ZEZULOVÁ, Jana, JUDr., *Zpráva o činnosti národní korespondentky, její zástupkyně a členů týmu pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, domácí a sexuálně motivované násilí a pro ochranu práv obětí trestných činů za 2019*, publikováno dne 31.1.2020. Nejvyšší státní zastupitelství České republiky. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/NK_obchodovani_s_lidmi.pdf
20. DAVID, Fiona. *Migrants and their vulnerability*. International Organization for Migration. [cit. 24.03.2021]. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/migrants_and_their_vulnerability.pdf
21. European Agenda on Migration, *New Pact on Migration and Asylum*, European Commission [online]. [cit. 12. 03. 2021] Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/new-pact-on-migration-and-asylum_en
22. O nás - *LaStrada Česká republika o.p.s.* [online]. Copyright © 2015 LaStrada Česká Republika o.p.s. [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/cz/o-nas>
23. Komu jsou naše služby určeny - *LaStrada Česká republika o.p.s.* [online]. Copyright © 2015 LaStrada Česká Republika o.p.s. [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/cz/komu-jsou-nase-sluzby-urceny>
24. Advokační a lobby aktivity - *LaStrada Česká republika o.p.s.* [online]. Copyright © 2015 LaStrada Česká Republika o.p.s. [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/cz/advokacni-a-lobby-aktivity>
25. O Amnesty. Amnesty International Česká republika [online]. Copyright © Amnesty International Česká republika [cit. 28.03.2021]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/hnuti>

26. Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2020-2023*, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/narodni-strategie-boje-proti-obchodovani-s-lidmi-v-cr-na-obdobi-2020-2023-pdf>
27. Ministerstvo vnitra České republiky – Odbor prevence kriminality, *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2019*, [cit. 20.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/osl-zprava-2019-001-pdf.aspx>
- 28.

Ostatní zdroje:

1. KRATOCHVÍL, Vladimír. Objekt trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009